

YÖN

HAFTALIK GAZETE

HİDROJEN BOMBASI

ÖLÜMÜ BEKLİYEN
FUSTAW KÖY!

BAKİŞ

ÇATIDAKİ KAVGA

Seçim Kanunu gibi partiler için hazırlı bir konuda, kavga-döğüş çökmesi felsefi önemli değildir. Yumruklaşmada kalmak partıyla, kavga, her parlamento- da olasız savılabilecek bir olaydır.

Önemli olan, 1961 Anayasasının
icerdiği düzenin nasıl işleyeceğidir. Bir
anında, Menderes'in çoğunluk takah-
mısına karşı bir tepki olan ve iktidar-
nın eskrıvrak bağlamayı öngören Yeni
Anayasa ve getirdiği kurumlar, onun
murasçılarını tena halde sıkırmakta ve
çalışmalarını felce uğratmaktadır. İnö-
ni Hükümetleri sırasında arızasız işle-
yen Anayasa düzleni, bugünkü iktidarı-
na kesin bir duvar gibi dikilmektedir.

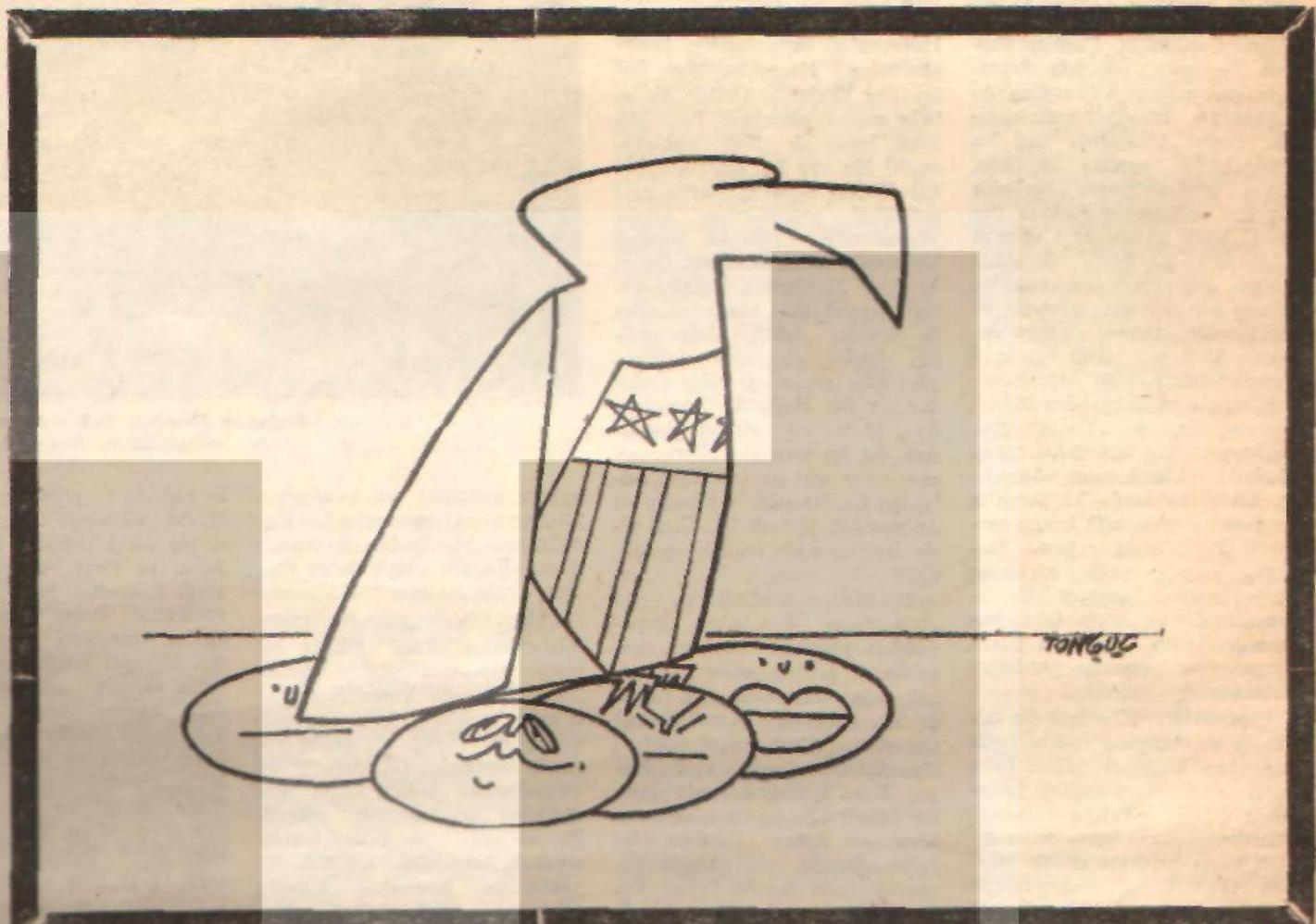
Sosyal güçlerin mücadeleşini perdeleyen hukuk soyutlamaları bir kenara bırakılırsa, dün olduğu gibi bugün de Bessie, esas itibarıyle komprador-erşaf ittihatı ile sivil ve askeri bürokraside sağlam dayanakları bulunan aydın tabaka arasındaki çatışmadan ortaya çıkmaktadır.

Bugünün gerektiğini iyi anlayabilmek için, bu çatışmayı çok kaba çizgilerle ve henüz açıklıktan uzak kavramları da olsa, tarihi gelişmeyi içinde değerlendirmeye çalışmalıyız. Oyle görünür ki, üretim faaliyetlerinin dışında kalarak, çok sayıdaki ufak ve kapalı köy topluluklarının üretiminden alınan vergi ile yaşayan devletin temsilcisi bir hâkim sınıfın ırzı sürekli varlığı, Türk toplumunun gelişmesini bugün de etkilemektedir. Tüccar, yüzylinder boyu bütçe bir memur aristokrasının gelirleriyle yasasızca ene bir sevval kategoriler olarak kalır. Modernleşme akımı, bu modern aristokratların içinde gelişmiştir. 1918 İstanbul'u ve diğer Millî Kurtuluş Savaş'ı, bu memur aristokratların içinde menşüp

Aynıda Anadolu'yu
ya oynamak isteyen
de, «Anadolu'yu oynama-
yorsunuz ne işi yap-
szıdınız?» demektedir.
Yalnız bu oynamak
kavramının nerede
bulunduğunu söylemek
değer, bu oynamak
deki önemini de.
Birçok kişi, bu
bir politika formu
bul unduğunda
ve ya bir hizmet, ya da bilgi
yerine ve konuların
anlaşmazlığından
başka bir memur kategorisine düşenlik
kaanlı elinde kalmaktır. Yalnız, antisemper-
yalist safaçı başarı ile
gördiğinden bu ka-
nat, içinde devrimi, anti-feodal ve anti-
kapitalist bir yönde
geliştirememiştir.
Devrimci kadro ile
uzlaştıktan baş-
ka çaresi olmayan,
yetersiz güçteki esraf
ve komprador temsilcileri, iktidar dev-
timcilerin elinde kalmakla beraber, tek
parti saflarına ve Meclise geniş ölçüde
girmişlerdir Turan Güneş'in devimi ile,
«Vilâvetlerdeki Cumhuriyet balolarını
hatırlayanlar, Vali Bevin vananda, belde
esrafının da, esleriyle birlikte söyle salo-
nun bir kenarına ilistiğini unutmamış o-

**DEVLETİN
DEVRI TESİSİ**

DEVRI TESLİMİ
1945 hareketi, eşraf ve komprado-
run Vali Bevin önünde elleri bağlı avak-
ta durmaktan çıkip, koltukta avak üstüne
ayak atarak, ona emir verebilecek du-
ruma gecme tesebbüsüdür. Demokrat
Partisi bir halk hareketi savmak, son-
derece vanlıltı bir düşüncedir. Hareket,
eşraf ve komradorundur. İşçi, köylü
ve küçük esnaf, eşraf ve kompradorun
iktidarı ele alma teşebbüsünü, tam bir
coşkunlukla desteklemiştirler. Nasıl ki

katiksiz bir burjuva hareketi olan 1897 Fransız İhtilâlinde, işçi ve köylü, burjuavının safında aristokrasîye karşı cephe alırırsa, Türkiye'de de, egrafın ekonomik ve ideolojik eylemlerinde bulunan ve İstiklâli devrimci **Ladrova**, jandarma ve askerlerin mülkiyet sahibi yoklukları: konvansiyon ve egrafın peşinden girmeyecektir. **Burjuva da istiklâli devrimci ve askeri** hizmetleri ve ekonomik temel kurumları itiraf etti de birebir ekonomik bu hizmetler ortaya çıkmadıkları, da bu burjuvi eylem grubundan herhangi bir

ÖZELLİKLE sular, suyunun içi
bir ekosistemi oluşturmakta gidi akarın-
ca karanlık ortamlarda, burak ekosistemi
bununla birlikte suyun zayıf bir il-
timatıdır. Arapça ya da işci ihracı, iktidar-
lar işçinin bir cankurtaran simidi ol-
muştur. Açık ıtsızlık azalmış ve kanaat-
kar işçi ve köyü atıcıları, **dışarıdan** gönd-
erilen 3-5 kuruşla, açlıklarını az çok
giderebilmişlerdir. Hentiz gidemiyen
yoksul kütletelerin dinamik unsurları da,
gitme umuduyle gözlerini dışarılara ce-
virmiştirlerdir. İşçi ihracı, **dağı** uzunca
bir süre, artarak devam edeceğe benze-
mektedir. Öte yandan, bu yıl 100 mil-
yon dolara ulaşması beklenen işçi dö-
vizleri, hükümetleri bir havlı rühatlat-
maktadır. Konsorsiyum ve tarım fazlası
yardımları, yabancılara sahiblerin satı-
şıyla gelişmesi beklenen turizm gelirle-
riyle birlikte, kütleteler tarih sahnesine
aktif olarak çıkartacak ciddi sosyal ve
ekonomik bunalımları, hiç değilse yakını
bir gelecekte önlenebilir.

KOLTUKTAKİ
İĞRETİLİK

Ne var ki, 1950 seçimleriyle iktidara gelen esraf ve komprador ittifakları demokratik hareketin öncüleri görünümleri dolayısıyla, başlangıçta, sivili ve askerî bürokraside sağlam dayanıkları bulunan aydın tabaka tarafından bile bir süre desteklendiği halde, iktidara

dara bir türlü tam anlamıyla hâkim olamamıştır. Sam Amcanın da büyük çaba balarıyla idarede kendilerine bağlı öneşli klikler kurabilmelerine rağmen Asya-tipi toplumda hâkim sınıfı teşkil eden memur aristokrasisinin mirasçları oian aydın tabakanın, ya da moda devi mi ile zinde kuvvetlerin etkili mukavelesiyle kalmıştır. Komprador-eşraf konfederasyonu menkul kat meselelerin önemekteki szsi ve hızla dellinen bir döndürdü. Türkler'in neri kalıcı, zindanlı mukavemetini giştırmamıştır. Bu mukavemeti kurma maddeyi giddet tedbirlerle girişen Menderes, 27 Mayıs konferansında devamlılığı

Sımdı Menderes tipi davranışları önlemek amacıyla —daha uygun bir devim bulamadığımız için aydın tabak dediğimiz— zinde kuvvetlerin hazırladığı bir hukuk düzeni içinde, İkinci Demirkirat iktidara gelmiştir. Fakat kendini bir türülü iktidarda hissedememektedir: Sayı çoğunluğuna rağmen, bir seçim kanunu çkartmakte, bir af kanunuńuzerkeşleştirmekte büyük engellerle karşılaşmaktadır. Muhalafetin kesinlikle istemediği kanunları çıkartmanın, hemen hemen imkansız olduğu anlaşılmaktadır. İktidarın daha ilk günlerinde, basından ve üniversiteden senatentkililer yükselmektedir. Zorunlu saydırığı memur değiştirmelerinde dahi iktidar Danıştay kararlarıyla hukuk dışına düşmektedir. Anayasa Mahkemesi, henüz işlememişse de, Damokles'in Kılıcı gibi tepede sallanmaktadır. İktidarın kabus haline gelen bağımsız radyoya ilismek kolay mümkün olacağa benzememektedir.

Bu nedenlerden ki iktidar çevreleri, «azılığın çoğunluğa tahakkümü»

den söz etmeye başlamışlardır! Bu çevreler, iktidarda oldukları halde, kendi lerini Cumhuriyet Başofalarında safonun bir kenarına ilisen belde esrafının acı içinde görünmenin öfkesi ve şaşkınlığı içindelerler. İndönü Hükümetleri sırasında varlığı duyulmivant Anayasa engelleri, yeni iktidarı dikenli teller gibi çevirmektedir. Daha şimdiden rejim buhranı me selesi, gündemin ilk maddesini teşkil etmektedir. Temeldeki durgunluğa rağmen, catda buharızlık şiddetlidir.

Komprador-çşraf ittifakı, iktidarı herhalde iktidarsızlığa rıza göstermek için istemiş deejildir. İktidardaki ekibin iktidarsızlığı, kendi saflarında, eninde sonunda tepkilere yol açacaktır. İktidarda olup iktidarsızlığı kabullenmek gibi dengesiz bir durum uzunca bir süre sürdürülemez. İktidarı ele geçirinler, Anavasayı, dar elbiselerini zorlayarak, hatta yırtaç onu vücutlarına uydurmayı, istemeyen deneyeceklerdir. Zekâları ölçüsünde karşı güçleri aldatarak ve komünistlik tabuları ile bölmeye uğraşarak iktidarlarını güçlendirmeye çalışacaklardır. İktidarin kanunu, bir de dış etkiler eklenince, bu yönde işlemektedir. Ne var ki veni Anavasa düzenei savesinde iktidara gelenler, Anavasayı zorlamakla bindikleri dahi kesme durumuna düşeceklerdir. Politik hayat, önlümüzdeki yıllarda, ciddî sosyal ve ekonomik meselelere el atılamadan, bu zorlama ve zorlanmanın yarattığı tepki arasında hu-

Komprador-eşraf egemenliğine son verilerek, tarihî bir handikap olarak ot-taya çıkış aydın tabaka-emekli kütleler uçurumu dolduruluncaya kadar. Türk-iyemiz kısır görünüşlü, fakat çalkantılı yıllar yaşamaya nazmettir.

Doğan Avcıoğlu

27 MAYIS ÖNCESİ POLİS METODU HORTLUYOR

McCarthy'ciliğe özenen gayretkeş Polis Müdürü

Siyasal Bilgiler Fakültesinde Başbakan Demirel, öğretim üyeleri ile, özgürlük, hukuk devleti ve rejim konusunda dört saat asan bir konuşma yaptı. Profesörler, uzun uzun özgürlük görüşlerini anıtlarlar, Demirel dinledi. Toplantı sonunda Armaoğlu gazetecilere, «Tartışılan Anayasa ve Hürriyet meseleleri dir. Temel noktalarda tam bir görüş birliği vardır» diyordu. Sayın profesörlerden herhalde hiç biri, sabahleyin Ankara Polis Müdürü Muzaffer Çağlar'ın tahkikatın gizliliğine de almadan, engizisyon mahkemesine ekmiş bir başsavcı edasıyla ve hiç kimseyi tatmin etmeyen dellilerle SBF. son sınıf öğrencisi Faruk Sindel'i, gizli beyanname dağıtmakla suçlularından haberدار değildir. Bu konuya profesörlerin hiç biri dokunmadı. Halbuki, Cumhuriyet Savcılığı, Sindel hakkında 22 Şubat'ta bu konuda takipsizlik kararı vermişti. Polis buna rağmen Sindel'in evinde teksir makinası ve beyanname müsveddeleri aramakta devam etmiş, fakat bula bula Aydın Yalçın'ın Yarın dergisi ile atyayı gazeteleri bulmuştu.

Profesörler, Demirel ile özgürlük ve Anayasa sohbeti yaparlarken Emniyet Müdürinin gayri ciddi suçlamaları karşısında, SBF. Talebe Cemiyeti yöneticileri bir basın toplantısıyla olay protesto ettiler. Başkan Aslan Tufan haklı olarak sert konuştu: «Hükümetin sorumluluğu organı: çözümleyemedikleri bir takım olaylarda her firstta, fakültemizi suçlamaktadırlar... Arkadaşımızın elinde takipsizlik kararı varken Emniyet Müdürinin devlet radyolarında açıklanan beyanı hukuk düzenini sarsıcı niteliktedir. Devletin emniyet teşkilatı diliştiği acı, suçsuz arkadaşlarımızın adını öne sürerek örtbas etmek istemektedir.»

Bassavılığı özenen 27 Mayıs'ta Emniyet Müdürü Çağlar'ın ikinci kurbanı, Orta Doğu Teknik Üniversitesinden Kâmurhan Bekir Harputluoğlu idi. Harputluoğlu, yesil renkli «Ford Station» ile «Milli Kurtuluş Komitesi» beyannameleri dağıtmakla suçlanıyordu. Bahçeliyevlerdeki dolmuş değnekçisi duymuştı, üç şoför, iki arabanın himayesinde giden yeşil araba içinde beyanname dağıtan genç görmüşler. Şoförler bulunmuş ve resimlerden Harputluoğlu'nu hemen tanyivermişler...

Ama Harputluoğlu ispatlamış ki beyanname dağıtılan saatlerde, Fakültede önce matematik, sonra İngilizce dersine girmiştir. Öğleyin bir arkadaşı ve nişanlısı ile yemek yemiştir. Gece de okulda konserdedir. Harputluoğlu'nun arkadaşları, olayı doğrulamışlardır. Nitelik 5. Suh Ceza Mahkemesi de, şoförler, beyanname dağıtan sahipleri kesinlikle tehis edemeyeceklerini belirtmişlerdir. Suh Ceza Hâkimi de, dellî yetersizliğinden Harputluoğlu'nu serbest bırakmıştır. Savci karara üst mahkeme de itiraz etmemiştir.

Ama bütün bunlar Mc Carthy özentisi Emniyet Müdürinin, «Bunlar Dönüşümcü, Toplumcular grubundanmışlar, TIP'e kayıtlılar» demesine engel olmuştu. Mc Carthy özentisi, hat

ta büyük bir fitursuzlukla, «kulamlan kâğıt ve daktılolar bazı sefaretlere ait olabilir. Bu iki öğrencinin mensup bulundukları fikir kulüpleri malum sosyalistlerdir» dedi. Fakat otomobilleri kullananlar, beyannameyi hazırlamışlardan Harputluoğlu'nu heyananlar kimlerdi? Ortada bir şebe mevcut olmamıştı. Polis Müdürü, bunu bir türlü açıklayamadı! Ne var ki, sanıklara bol bol «suçu» diyen Çağlar'ın gayretkeşliği yukarılardan takdir görmezdi. Nitekim sorulan bir soru üzerine Emniyet Genel Müdürü Nakiboğlu, hukuka aykırı gayretkeşliği savundu: «Polis elindeki delilleri değerlendirdi. Bizim elimizdeki delillerde göre adı geçen şahıslar suçludur... Biz delilleri konuşturduk. Mahkeme serbest bırakmış. Siz bu soruyu Adliyeye sorun, neve serbest bırakı!» Anlaşılan Çağlar gibi Nakiboğlu'nu da yeniden Hukuk Fakültesi giriş imtihanına sokmak gerekiydi.

27 Mayıs'ta Çağlar'ın üçüncü kurbanı, komünizm propagandası yapmayı bırakın, komünizm propagandası yapılacak çağda erişmemiş 15 yaşında bir çocuktu. Namık Kemal Ortaokulu ikinci sınıf talebesi olan Gürbüz Şimşek, hâlen Kaçaplı Fabrikasında İmalaat Müdürlüğü yapan Emekli Kimyager Albay İbrahim Galip'in oğluydu. 15 yaşında öğrenci tarih hocası Nihal Özsan ıhbar etmişti. Hoca bir ödev vermiş, Gürbüz Şimşek ise ödevde, «Atatürk kadar olmamakla beraber Lenin de değerli devlet adamıdır» demiştir. Çocuk bunu Urgüp'ün nörolojik seyahatinde söyledi, gazetelerimizde de çıkan sözlerden öğrenmiştir... Şimşek'in arkadaşları da onun ileyi geri, saçılışan konuşunu ve komünist lehine sözler söylediğini belirttiler. Ve 15 yaşındaki çocuk, komünizm propagandası yapmakta tevkif olundu!

PADİSAHA HAKARET!

Çağlar'ın son kurbanları alevi şairi Hataylı gecesi tertibatçıları ve konusucuları oldu. Ruhi Su, Can Yücel ve Yaşar Kemal ile Aşık Nesimi, dini siyasete alet etmiş, halkı sınıflara

Başbakan Demirel, SBF öğretim üyeleriyle
«Özgürlük ve Anayasa!»

ayırıcı konuşma ve komünizm propagandası yapmışlardır. Engizisyon Mahkemesi Savcısına göre, «Bu altı kişi zaten malum isimlerdi...»

Çağlar bu iddialarını Çetin Altan hakındaki benzer bir polis raporuna dayandırmaktadır. Raporda Yaşar Kemal'in o gece yaptığı konuşma çok bozuk bir Türkçe ile söyle yorumlanmaktadır: Okuduğu şiirde «Yemendeki askeri cahil, padişahları merhametsiz askerliğinin on sene olmasının kızları erkeksiz bıraktığı, Anadolu yanlarının padişaha, kanuna karşı isyan ettiği, halkın o devrin hükümetine karşı koyduğu, halkın kithklar doğurduğu, insanları sakat bıraktığı ölülerin kefensiz kaldığı, 1876 yılında Türkmenlerin padişaha karşı isyan ettiği tebaruz ettirilmistiştir. İşte eskî halk şîrlarında böyle suçlar vardı. Yaşar Kemal konuşmasında da, «Halk şîr maddeının yaratıldığı bir şîr, eski Yemen Harbinin emperyalist bir hareket, Türkmenlerin ve alevilerin isyankâr kimseler olduğunu belirtmek, devletin idarecilerini ve yöneticilerini, mukallit göstermek ve bütün bunları alevi şîrlarının şîrlarla dile getirmek suretiyle alevî topluluğunu hükümet ve rejim aleyhine târikhe çalışmıştır.»

Can Yücel ise toplantıda, po-

lis raporuna göre şöyleden konuşmuştur: «Türkiye'de tekrar sunnî ve alevî dengesi kuruluyor. Sunnî ve alevî dengesini bozmaya kalkarsak Millî Birlik bozulacaktır. Bunu bozmaya kalkanlar kendileri bozulacaklardır. Diyanet İşleri Reisi, Türkiye'de alevilik kalmamıştır, deðiði zaman hata etmiştir... Türkiye'de halkı sadece sunnîlikten ibaret ve sunnîlikten öte bütün meseleleri içine alacak laiklik eylem yapmalıdır.» Polise göre, «Can Yücel de böylesince, gerek Osmanlı İmparatorluğu ve gerekse Türkiye Cumhuriyetinin sunnî ve alevilik dengesi üzerine kurulduğunu ileri sürürek alevilerin başı başına bir kuvvet olduğunu izah etmiş, alevilerin Hükümet Diyanet İşleri Riyasetini, Rejim işyankâr olduklarını fırıldaklarla anlatmaya çalışırken sözleri arasında solculuğa da temas etmemi ihmal etmemiştir.»

Sazlarıla sahneye gelen alevî şaz şîrlarından Aşık Ali Izet ise, «Güzelme» başlıklı şiirinde:

«Ali Izet aynası bu kız milletin Herkes bakar görür kendi şâfatı

Kurtuluş Destanı Nâzım Hikmet'in

Okur gelir bir güzel gözleri

sürmeli»

diyerek komünizm propagandası yapmıştır.

Aşkî İhsani'ye gelince, onun üç madde halinde toplanmış sözleridur:

1 — Rüyam başlıklı ve 6 kit'adan ibaret olan ve sazla söylediği şîrlerde, halkı isyana târikhe ve tevhike çalışmıştır.

2 — Söylediği 5 kit'alık türküde, misralar arasına gizlenerek komünistlerin (esitsizlik, aileşlik, zenginlik, fakirlik, yâbancı işler, Anayasa konularındaki propagandalarını dile getirmeye çalışmıştır.)

3 — Eski yazdıgı bir şîr başlıklı 5 kit'alık bir şîrinde bir taraftan halkı ihtiâile 'esvik ederken, diğer taraftan devlet büyüklerine hakaret etmeye çalışmıştır.»

Ruhî Su'nun suçları şâfatı şâfatı sızlanmaktadır: «Ruhî Su, okunuş (Almanya'da Çocuklarımız) başlıklı bir şîrde Eğitim politikasını ve yöneticileri tenkit etmektedir.»

etmekte işçilerimizin aşıktan Almanya'ya gidip çöpçülük yapmalarının tarihi şerefimizle bağdaşanlığını belirtmekte, diğer şîrlarında de Allah'ı inkâr ederek, dîni duygularla istihza etmektedir.»

«Aşık Nesimi de İzmirli Mazlum Ahmet'in (Kızılıbay Türkü) adlı ve kızağışının savunmasını yapan bir şîr okumustur.»

İleri sürülen suç delilleri ve polis yorumları, bunlardır. Mc Carthy özentisi bunlara dayanarak, «bu zaten malum altı ismin» dîni siyasete alet etmek, halkı sınıflara ayırmak ve komünizm propagandası» yaptıklarını söyleyebiliyor.

Yaşar Kemal, Can Yücel ve aşiklar bir basın toplantısı yaparak çizmeden çok yukarı çikan bu polis müdürüne cevaplandırdılar. Yaşar Kemal şîrları söyledi. «Hakkımızda ileri sürülen iddialar, ne çağımıza, ne de Türkiye'mizin vardiği aşamaya yakışır... Bunlar korkunç ve gülünç şîyelerdir. Hükümet, sanatçıyı ve polisi günlük politikasına alet ediyor... Ben Yemen olayında bir çok kimseini öldürdüm, buna emperyalist emellerin sebeb olduğunu söyledim. Bunu padişahlara hakaret kabul etmişler. Biz Yemen'de padişahların oluk oluk kan aktıktalarını Atatürk'ün büyük nutkundan öğrendim. Emniyet Müdürü, evvelâ Nutku toplatsın, bu olayları anlatan lise kitaplarını toplatsın.. Gecenin böyle yorumlanması, Türk kültüründe yapılmış bir tecavüzdür. Süleyman Demirel Hükümetini, Türk kültüründe yaptığı tecavüzen doğayı kimdir.»

14 yaşında bir çocuğun tevkif edilmesinden utanıyorum, tevkif edilmediem için utanıyorum. Bu utancının altında kalmanın için beni tevkif etsinler.»

Can Yücel de, alevileri küçülmeyerek onları inkâr eden Diyanet İşleri Başkanının tevkif edilmesi gerektiğini söyledi: «Laik bir devletin Diyanet İşleri Başkanı böyle konuşamaz... Kemalist Türkiye'de Osman Hilafetine çatmak ta ne zaman dan beri suç oldu?»

HÂPIŞHANEDE
ROMAN YAZARIM
İstanbul'da da Orhan Kemal ve Mehmet Şahin «gizli kove Mehmet Vahni» «gizli komünist faaliyette bulunmaktan» tevkif edildi. Bunlar Kuthu'nun

OZANDEDE

Ozandede, ak çağlardan gelrisin
Solugumu dağ başında plursun,
Nere kuşa karanlığı plursun,

Coğu bitti, yürüyüver az daha,
Al afferm kuyruğunu göz daha.

Sen Koroğlu, Pir Sultan Abdal, Yunus,
Omuzlarm dumadır başlarını sis,
Türkülerle yanar türkülerce yas,

Vur hızı vur kırılmamış saz daha,
Kanasin koca sessizlik, boz daha.

Bilirler boş yaşamalar kusadır,
İşik geceyi öldürür, yasadır,
İsterler ki Ozandede susadır,

Uzan daha, büyü daha, yaz daha,
Alaklırlar yüreğini çiz daha.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

lokantasını komünist propagandası için hücre haline getirmislerdi. Sanıklar, Nöbetçi 9. Sulh Ceza Mahkemesine sevkedildi. Hakim Hulusi Günay, «Orhan Kemal ve iki arkadaşının komünizm faaliyetlerinde bulunduklarını dair yeter delil olmadığını» öne sürerek onları serbest bıraktı. Savcının itirazı üzerine 3. Asliye Ceza Hakkı İhsan Tan, «Ben kanuni görevimi yerine getirdim» diyerek, ünlü romançı ve arkadaşları hakkında tevkif kararını aldı. Tabii evler basıldı ve polis «Larousse» döneninden kalma alışkanlıklar zararlı ve yasak kitaplar bulunduğuuna başına açıkladı. Değerli romançı ise olan bireni filozofça karşılayarak şunları söyledi: «Evimizden aldıkları kitaplara mühüm seyler değil. Bunlar serbestçe basılıp yayınlanan ve herkesin satın aldığı kitaplardır. Komploya geldik... Mühüm değil, hapse girmesek daha iyi, giresek de bir roman yazarsa çıkarız.»

Tabii ki, polisin 27 Mayıs'tan sonra artık demode olmuş metodları hortlatması üzerine, AP, müteahhitlerinin yayın organlarında bir iftira kampanyası başlatıldı: Yeni İstanbul'da bir komünist yuvası basıldı. Komünist ve bozuncuların avi başladığını diyor. Zafer'in başlığı: «Tahrikçiler yakalandı! İstanbul'da TIP'çilerin idare ettiği bir şebeke yakayı ele verdi» biçimindeydi. Adalet'in manşeti: «Altı komünist Adliyeye verildi» idi. Sabah «Türkiye gizli komünist partisi mensubuları Adliyeve verildiler.» başlığını attı. Hürriyet sekiz sütun üzerine «Komünizm propagandası yapıcıları polis topluyor» de mevi uygun buluyordu.

Büyük buntlar çıkış yol dellidir ve eninde sonunda sahiplerini yaralayacaklardır. Türk basını da, komünizmin ne olduğunu, komünizm propagandasının ne anlama geldiğini bilmeyen polislerin raporlarıyla vatandaşları suçlamak şerifli bir iş değildir. Orta sayfamızda de jü polislerin, Üniversite profesörlerinin dahi komünizmi bilmediğlerini hayret verici hikayemi okuyacaksunuz.

Demirel'in yeminisi?

Bu hafta, «Biraz daha sonra gitseksiniz» diye matrahı etmek üzere Demirel, 27 Mayıs'ın anısına yaptığı ve tarihi toplantıdan sonra, bazı gazetelerde kuryeşen olağanüstü ki, Meclis'in şubesine taraftar kesildi. AP, yemineticilerine bu 180 derecelik dörtlük anlatmak tabii ki katayı omadı. Genel İdare Kurulu Başkanlığı haric, Bilgiççiler tâtil aleyhinde oy kullanılarak. Tâtil bir oy farklı çıktı. Muhalifler, «Bu bir bezimettir, hezimetin hezmetek biraz zor olacaktır» demektediler. AP, Grubunda da Hasan Fehmi Boztepe, Barlas Kıntıltı ve daha bazi milletvekilleri gerileyen Demirel'i şiddetle tenkit ettiler. Demirel'e bu konuda AP, Temsilciler Meclisi de herhalde hesap soracaktı.

Bu gerileyiş, Demirel ve ekibinin aksi iddialarına rağmen, seçim kanunuun çıkmış sansızı hayli zayıflatmıştır. Muhalifet çok başarılı bir engellemeye politikası izlemiştir. Tâtilden sonra birbirini ardısırı gensoru önergekeri, seçim kanunuun sira gelmesine herhalde kolay kolay imkân vermemeyecektir.

Başbakanın basın toplantısı

Bir süre ber konuda sonuna kadar gitmeye kararlı görünen ve bu nedenle kazanılmış tabii, dosya içinden vedolanan ve «bu cümlə ve conseguent acaba nerden altıncı» diye sorulan Başbakan Demirel, perde beratkarımız hafta sonunda emaracta sabah, daha önceki testis edilmiş bir

randevu gereğince basın mensuplarının huzuruna geldiğinde oldukça solgun bir rengi sahipti. Bir gece önce Mecliste gece yarısına yakın saatlerde üzücü bir hadise çökmiş grubuna mensup milletvekilleri, hattâ bir bakan Başkanlık divanındaki memurları üstünde yürümüştür. Gene aynı gün, gipegündüz Ankara'nın Bahçelievler ve Yenimahalle semtlerinde hükümete şiddetle çatan bükümler dağılmıştır. Kulaktan kulağa ise fısıltı gazetesi, Başbakanın basın toplantı yapacağı gün için tipik 27 Mayıs'tan önceki meşhur «555 K» dan mühüm olarak «535 K» diye randevular veriyordu. Elbetteki bütün buntlar, kendine çok güvenen bir Başbakanın uyusunu kaçıracak şeyledi.

Nitekim, toplantı başladıkten kısa bir süre sonra da, Demirel'in bütün o kendine güvenen haliyle rağmen, tesadüfen patlayan bir flaş ampul, Başbakan dahil toplantıda bulunanları yerinden hoplattı. Demirel tam o sırada, bir gün önce sokakta dağıtılmış olan bildirilerden «kâğıt parçaları» diye söz ediyor, Ordunun rejime bağlılığını belirtiyordu.

Kendisini gözü kara ve cesur bir başbakan olarak takdim etmekten özel bir zevk alıyor benzeren Demirel'in bu son basın toplantılarında, simdiye kadar yapılmayan birşey yapılmış, toplantıda bulacağının kimse alınmamıştı. Salonun kapısını Başbakanlık Koruma Amirliğine bağlı sivil polisler tutmuşlardı. Başbakan geldikten sonra da toplantı salonunda, gazeteciler, Başbakan ve Bakanlar birlikte polislerin de kalması ayrıca dikkat çekiciydi. Nedendif bilinmez ama, Başbakan son günlerde, etrafında eskisine göre çok sıkı emniyet tedbirleri almış zorunluğunu duymuştu. O kadar ki, sadece bu basın toplantılarında değil, Meclis toplantı salonu dışındaki koridor ve salonlarda dolasın da bile, polisleri Demirelin peşini bir an bile bırakmıyordu.

Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茲l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel'in sonuna doğru, «Büyük makamlı olan枕da Başbakanın yanına gelen şeyle ilgili olarak demek istemiyorum.» Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茲l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleşmekte mesajlıları. Başbakanın hemen yanındakı kostükları ıg茢l duromunda olan iki gazeteci bir araya, arkasında, emisyonu oder misiniz?» diye Demirel'in sözlerini dinledi. Demirel, toplantı salonuna geldiğinde, —gazeteciler salonu Demirel'in girişinden sadece birkaç dakika önce alınmışlardı—, giriş ve yerine gelişti dikkati çekmedi, zira o sırada gazeteciler de gazetelerinin adlarına göre alfabetik şekilde önceden ayrılmış yerlerini araştırmakla ve buralara yerleş

Türk-İş Kongresi

Türk-İş'in Altıncı Büyük Kongresi, haftanın başında, Muhafiz Alayı bandosunun çaldığı İstiklal Marşıyla başladı. Kongrede başta Bağbakan olmak üzere bakanların yarısı ve birçok AP milletvekili hazırıldı. Muhalefetten Ecevit ve Özdağ göze çarpıyordu.

Türk işi ve sendikacı şehitler için saygı duruşundan sonra, Bağbakan Seyfi Demirsoy açık konuşmasını yaptı. Demirsoy, «Hür sendika hareketinin tarafları görüp, onun temeline dinamit koymaya kalkışan» işverenlere, işveren konfederasyonuna ve Hükümetin toplu iş sözleşmeyeine müdahale etmesine cattı. Hayat pahalılığının toplu iş sözleşmeleriyle sağlanan ücret artışlarını yuttuguunu belirtti ve «Şimdi tekli muhalefete geçen den geldi diye Toprak Reformu kanunu uzun müddetle çıkartmama yolunun tercih edilmesi memleket yararına değildir» dedi.

Demirsoy'un konuşmasından sonra, kongre başkanlığı seçmelerine geçilmesiyle kongrede ilk dalgalanma görüldü. Demirsoy'a biri Yönetim Kurulu üyelerinden, diğer delegelerden gelen iki önerge verildi. İlk önerge, kongre yönetiminin ayrıca bir başkanlık divanı seçilmeksizin Yönetim Kurulu tarafından ifası istiyordu. Türkiye'de belki de ilk defa uygulanması tekli edilen ve Battı sendikacılık hare-

Seyfi Demirsoy
Kongreyi açıyor

ketterinin bazlarından örnek alınarak ileri sürülen bu tarz, yeni ve yadırgatıcı olduğu için, delegeler üzerinde bir duş etkisi yaptı. Ikinci önerge ise, başkanlık divanına Kemal Özer, Şevket Yılmaz ve Şerafettin Akova'yıaday gösterdi. Demirsoy, Yönetim kurulu önergesini yadırgatıcı etkisini derhal farkettiği için, buna itiraz etti. Kendisi de, arkadaşları da böyle bir görevi kabullenmek istemiyordu.

Kemal Özer ekibinin başkanlık divanına seçilmesi kendisinin de arzusuydu. Nitekim, delegelerden biri de söz istedi ve Yürütmeye Kurulunun hesap verecek durumdayken kongre başkanlık divanını da işaret etmesinin yanında olmayacağıını söyledi. Demirsoy da aynı görüşte olduğunu belirterek itiraz beyan edince, bu kere ortaya bir başka önergenin sırata sürdügü görüldü. Bu önergede başkanlığa Ziya Hepbir, yardımcılıklara da Şevket Yılmaz ve Zeki Gedik tekli ediliyor. Demirsoy önce, Kemal Özer listesini oylandı, sonra da Ziya Hepbir listesini. Birinci liste hazır bulunanlar arasında bir fazlasının, 112 delegenin, oyunu alırken, Ziya Hepbir listesi ancak 11 oy toplayabildi. Hele bu oylama sırasında aradan bir delegenin, «Biz Ziya Hepbir'in ne

olduğunu biliyoruz» diye yüksek sesle tıkar beyan etmesi, az daha kongrenin ilk dakikalarında üzücü bir olayın çıkışmasına sebep olacaktı. Bereket versin, henüz o anda kongreyi yönetmekte olan Seyfi Demirsoy hâzır bulunanların hemen tamamına yakın bir kısmı üstünde oturutesi olan bir başkanı ve lâf atan delegenin çok ağır bir şekele azarlayarak susturdu.

Kemal Özer ve arkadaşları başkanlık divanına geldiğinde, bir kısmı delegeler, oylamanın açıklık içinde yapılmadığını söyleyerek ortaklı bir kere daha karıştırmak eğilimine kapıldılar. Kemal Özer de, istenirse derhal Başkanlık divanını bırakabileceklerini söylemeyecekti. Demirsoy bir kere daha duruma müdahale zorunda kaldı. Gene çok sert bir şekilde, yirmi yıllik sendikacı olduğunu, kendisi için çok şey söylenebileceğini ama hiç kimse oylama hilesi yaptığı diyeceğini delegelere hatırlattı ve Başkanlık divanından görevlerine devam etmelerini rica etti ve bu iş böy le geçirildi.

Başkanlık divanı seçimlerindeki ilk göstergesi, kongre kulislerinin bir sonucuydu. AP'nin müritlerinden, bu devre milletvekilliği sıfatını da kazanan Kaya Özdemiroğlu, taraftarı olan ufak bir ekiple, kongre başkanlığında seçilmek için kulis yapmış, bunu gören Yönetim Kurulu, bir gece öncesinden, Demirsoy'un Başkanlığındaki Yürütmeye Kurulunun bu işi üstüne almasının daha uygun olacağının kanaatine varmıştı. Hatta yönetim kuruluna bağlı üyelerle bu hususta bir akşam önceden yemin de ettirilmişti. Fakat Kongrede Demirsoy kendisi ve arkadaşları adına kongreyi yönetmeye karşı çıktı ve gene AP'li olmakla beraber daha iyi imli olan Kemal Özer ekibine oy verilmesini istemesi, Kaya Özdemiroğlu ekibini iyice ezmişti. Arada başına büyük hâreketleri ve hele bir grey sırasındaki tahtsız davranışları ile hayli antipati toplamış olan Ziya Hepbir'in de harcanması, kongre boyunca daha çok itidalin hâkim olacağını göstermesi bakımından dikkat çekiciydi.

Başkanlık divanı çekimleşinden sonra söz, konuklardan Bağbakan Demirel'e verildi. Demirel, kısa konuşacağına söyleyerek başladı ve yarım saatten fazla konuştu. Bir hayli de alkışlandı.

Başbakan, patronun işçiyi sömürmesi gibi işçinin de patronu sömürileceğini ileri sürdü. Ama işçinin patronu sömürmesine bir örnek istense, Başbakan herhalde veremecekti.. Asgarî ücretin üstünde ücretin produktiviteye bağlanması tezi de, Kalkınma Bakanlığı uygulanmakla beraber, bu yolda en ufak bir hazırlık yapılmadığı için esasen uygunlanması çok güç olan mesele boşlukta kaldı. Başbakan yalnızca işçi meskenlerinin pahalılığını tenkit ederken haklıydı. Bir işçi meskeninin ortalama maliyeti 70 bin lirayı bulmaktadır!

Öğleden sonra Bülent Ecevit konuştu. Ecevit, kongrenin en çok alkışlanan misafiri oldu. Ecevit, sendikacılığın demokratide oynayacağı olumlu rol üzerinde durdu ve İcra Kurulu raporunu övdü. Gerçekten kongreye sunulan rapor, dış ticaretin devletleştirilmesi, madenin millileştirilmesi, Petrol Kanununun değiştirilmesi, vergi ve toprak reformlarının gerçekleştirilmesi gibi meseleler üzerinde durarak, Türk Sendikacılık Hareketine sosyal ve ekonomik bir görüş getiriyordu. Raporun kabusuyle, bu görüşler kongreye mal olacaktır.

Öyle anlaşılmaktadır ki, kongre seçimleri sürprizsiz geçecektir. Seyfi Demirsoy ve Ha-

POLİTİKA VE ÖTESİ

İSMET PAŞA SUSUYOR..:

Bir enayice cümle var, zaman zaman herkes onu kullanıyor, niye ve niçin kullandığını da bilmiyor:

«— Türkiye Viyetnam olmayıacaktır!»

Viyetnam nedir, ne yapıyor da, Türkiye, Viyetnam olmayıegrator, buna iyiçene anlatamıyor galiba.. Viyetnam bugün bir ulusal bağımsızlık savasını veriyor. Daha önce Fransızları memleketten attı. Ardından Amerikalılar bu yerlere yerleşmek istediler. Topraklarının üzerinden Amerikalılar, Amerikalıların üslerini, Amerikalıların askerini, Amerikalılarla işbirliği yapan hainleri atmak istiyor. Viyetnam. Bunları atmak için de savasıyor. Tunc Mustafa Kemal'in Samur'dan başlayarak, İzmir'e çıkışına kadar geçen olayları yaşıyor Viyetnam.

Biz öyle miyiz?

Amerikalılar Türkiye'de bulunuyorlarsa, generallerini her sabah gür gür arabalarda Metnecik şoförük ederek karargâhlara götürüyor, kitipiyos casusları en güzel evlerimizde oturuyor, kadınlarımız onlara pahalı ücretlerle hizmetçilik ediyor, kokteyllerde okumuş kızlarımız ve genç öğrencilerimiz viskiler içiyorlarsa, topraklarımız üzerinde uçak alanları, atom üsleri varsa, bize yardım ellerini uzatıyor. Tanrıdan rahmet bekler gibi büyüklerimiz Amerikan doları bekliyorlarsa, bizi yönetenler biraz daha yardım alırsak kalkınır... diye düşünüyorlarsa, uçakları yurdumuzdan kalkıp, yakın komşularımızın evlerini gözlöyorsa, radarları döşenmişleriz, bunları hepse dostluk içindir. Türk-Amerikan dostluğunun olgun verileri için yapılımdır bunlar.

Biz niçin Viyetnam olalım.

Biz niçin Viyetnam'a benziyelim.

Bizim Viyetnam'a benzeyen nereyimiz var,

Viyetnamlılar bu dostluğu istemiyorlar, biz bu dostluğun kulu, kurbanıyız. Bu dostluğu istemeyenlerin adı, yurdumuzda vatan hainliğidir.

Gelenlerde bir hanım yazar soruyor du:

«— Na'priorlar Amerikalılar burda?»

«— Türkiye Viyetnam olmaz...» diyor du.

Hemşire olmaz, Bu memleket İngilizlerin de Olimaz, kökünde saray artığı bulunan olmadı, Fransızlar da olmadığı, Almanlar da olmadığı, Amerikalıların da olmaz. Bu memleket bir gün kendi kendini olacakır.

Bunun «Milli iradevi» Demirel de farında. Daha fazlası o da istemiyor. Bu kadar ile yetinmek niyetinde. Bu kadarını Viyetnam istemediği için düşünlüyor. Bundan fazla karışıkında. Demirel, yeniden 1919

şartlarına döneceğini biliyor. Bildiği için de şunları söylüyor:

«— Viyetnam konusu türk ve çeşitli istismarlara götürülyor. Bizim zamanımızda ne İlâç, ne de çimento şeklinde bir yardım olmadı.»

Yaşları 20 ile 22 arasında olanlar bilmezler. Bir Kravchenko olayı vardı. Bütün dünyayı kitabı kapamıştı. Türkiyede de en çok satanlardan biriydi kitabı. Herkese, her nişanlığı olsun diye bu kitabı elden ele dağıtıyordu. İşte bu Kravchenko, geçenlerde Amerika adına bir kurşun sıkarak kendi tatlının canına kıydı.

İntiharının sebebini yakın bir dostu bir profesör açıklıyor:

«— Viyetnam olayları...»

Bir genç adam, Amerikan Millî Savunma Bakanlığı önünde, bir budist gibi kendini benzinelik yaktı. Saçlarından tanklara bağlı olarak sürüklenen getecilerin bizim büyük gazeteler basıyor. Bunlar vatan kurtarmak için ölüm ne kelime-tank ardından sürüklendiye alan yiğitlerdi.

Satılık Padişahın ordusu Kuvayı İnzibatiye karşı can veren Mustafa Kemal milisleri de, Düzce, Göynük, Adapazarı önderinde böyle ölmüşlerdi. Onların adı da, İngiliz dostlarının kurtarılmasına karşı koyan vatan haini Bolşeviklerdi. Samsun'dan Ankara'ya doğru yürüyen kalpaklı Mustafa Kemal'in adı:

«— Şaki Mustafa Kemal.. Asi Mustafa Kemal.. Bolşevik Mustafa Kemal... gibi sıfatlar süslüyor.

Ölüyor, ölüyüyorlar, süründürülüyordu.

Bunları İsmet Paşa çok iyi bilir.

Hatırlıyor mu, diye düşünüyorum zaman..

Mecliste doğulan askerler bu Anayasasının harcına kelle koyanlardır. Dögenler de 27 Mayıs samikleri..

Anayasamın verdiği hukuk oyunlarından ayarlanarak memleket yöneteceğini sanan:

«— Biz seçim meydalarından geldik...» diyor.

Bu kaçıncı aldanmam İsmet Paşa.. Ayağının tozuyla, Hergelé Meydanında değil, cepheden geldiğini ve bir vatan kurtarıp bulanları kime teslim ettiğini ne zaman söyleyeceksin?

Cevabı bunun esen rüzgârdır değil, sen de..

Ne zaman konuşacaksın?..

Mehmed Kemal

İl Tunç kolaylıkla seçileceklerdir. Kulis, İcra Kurulunun, iki genel sekreter yardımcısıyla artılarak üye sayısının beş katı artırılmış noktasılarında toplanmaktadır. Siyasi partiler, bu yeni üyeler ile Yönetim Kurulu seçimi için çekişeceklere.

Yüksek memur saltanatı

Türkiyede, kompradorları gibi bir de yüksek memur saltanatı vardır. Bu memurlar, barème 2700 liralık en üst sınırlı aşamaların kolayca yollarını bulmuşlardır. Mesele Bakanlığın yapısının gereken görevleri, ayrı teşkilat kurdurup onlara yüklemek ve bu teşkilatlar bol ücretli görevler almak, başvurulan çeşitli yollardan birdir. İhracatı Geliştirme Merkezi tipindeki kurtuluşların temeldeki nedeni, yüksek memurlara ek ücret sağlamaktır.

Geçen hafta Devlet Personel Dairesi Genel Sekreteri Hikmet Baloglu, Millet Meclisi Millî Eğitim Komisyonunda, 5 bin lira aylık yetersiz bulan bu tip yüksek memurlardan şikayet etti. Dereke sunular söyledi: «Yürlükteki Devlet Personel Kanunu göre, birinci derecede görevli yüksek memurlardan hiçbir görevlerini gerçekleştirdi. Seçim toplatmak!

Anladık, komünizm propagandası yasaktır. Ama ünlü komünistlerin eserleri oralarda serbestçe basılmakta ve hocalar talebelerine Lenin'i ve Marks'ı birinci elden okuma tavsiyesinde bulunmaktadır. Biz de üzün süre, örneğin «Nazım Hikmet komünistler, o halde onun yazdığı Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Destanı da komünistikti» gibi bir yobaz görüş hâkim olmuştur.

Bu satırları, Gerçek Yayınevini çikardığı «Lenin/Seçme Yazilar» adlı Attila Tokatlı'nın çevirdiği kitabı toplattırılmış hatırlattı. İlk tahkikatın gizliliği konusundaki hükmü uyarak, düşüncelerimizi saklı tutuyoruz. Olaya gelince, İstanbul Savcılığı 1. Sulh Ceza Hâkimliğine başvurarak kitabı toplattırılmasını istemiştir. Mahkeme, «taibileki tarafından verilmiş bir rapora dayanmadığı gibi, kitabı bir nüshasının da elde bulunması» gereğesile ve «Anayasasının 22/5 inci madde ve fikrasi hükmüne nazaran» söz konusun toplattırılması talebini reddetmiştir. Bunun üzerine Savcılık, 1. Toplu Asliye Ceza Mahkemesine karara itirazen başvurusu ve bu mahkeme aynı gün içinde toplama karar vermiştir.

Gandicilik Komünistlik midir?

I — PROF. SAHIR ERMAN
KOMÜNZMİ ANLATIYOR

Ceza Hukuku Profesörü Sahir Erman, bilirkişi raporunda aynen söyle demektedir:

«Aydınlatılması gereken bir nokta yazının toplumculuğu verdiği mânânan açıklanmasıdan ibaret bulunmaktadır. Kitabın adı Sosyalist Türkiye olduğu halde, kitabı içinde sosyalizmden pek az bahsedilmekte ve tiflizlikle «toplumculuk» tâbiri kullanılmıştır. O kadar ki, yazar kitabı 136. sayfasında «emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti olmadığı gibi, böyle bir siyaset partinin kurulması söyle dursun, kurma gelişimleri de yasa ve polis yoluyla önlenmiş bulunmaktadır» demektedir. Bu suretle hâlen kurulmuş olan ve Anayasa ve kanunların himayesinde siyasi faaliyette bulunan, hatta bu faaliyetleri kösteklenmek bakımından vuku bulan bazı hareketler polisçe menedilip bu hareketleri yapanların Adliye sevk edilmeleri dolayısıyle siyasi faaliyeti hukuki güven altına alınan Türkiye İşçi Partisi dahil emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti olarak kabul etmediğini yazar ifade etmiş olmaktadır. Denek oluyor ki, yazarla göre emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti henüz memleketinizde kurulmuş değildir ve kanunlarımız böyle bir partinin kurulmasına engel olucu mahiyettedir. Kanunlarımıza engel olduğu parti de komünist parti olduğunu göre ve sosyalist partilerin kurulmasına kanunlarımıza bir engel bulunmadığı, Türkiye İşçi Partisinin kurulmuş ve siyasi faaliyetlerde bulunmuş olmasıyla sabit olduğuna göre, yazar emekçi sınıfın çıkarlarını koruyacak ve savunacak parti olarak komünist partisini istihdâf ettiğini ve toplumculuğu da komünizm-müteradili olarak kullandığını ifade etmiş bulunmaktadır. Yazarm, daima komünist düzenleri toplumculuk olarak kabul ettiğini gösteren bir delile de 73. sayfada tesadüf etmektedir: Filhakika bu sayfada nüfus kesefiyile birlikte aşıklı ve yoksulluk tehlikesinin de başgöstereceğini den bahsedilen yazar, bu tehlikeleri gidererek çareleri ve organizasyona hazır ve bağımsız bir halkın bulunmak gerekeceğinden de bahsetmekte ve «aksi halde nüfus kesefi Hindistan'da ve 10 yıl öncesine kadar Çin'de olduğu gibi uygurk ve düzen yerine aşıklı ve kavga getiren bir sinat haline gelir» demektedir. Bu suretle 10 yıldan bu yana kadar Çin'de bir uygurk ve düzen mevcut olduğunu söylemek suretiyle Çin'deki komünist rejimin kendi anladığı mânâda uygur ve düzenli toplumcu bir rejim olduğunu da beyan etmektedir».

Şimdi Prof. Dr. Sahir Erman'ı, Hâkim Ali Faik Cihan'ın «Sosyalist Türkiye» kitabında komünizm propagandası yapıldığını bükmetiren delilleri özetleyelim:

- 1 Yazar sosyalizm yerine, toplumculuk deyimini kullanmıştır.
- 2 Kitabın adı «Sosyalist Türkiye» olduğu halde, kitapta sosyalizmden pek az söz edilmiştir.
- 3 «Emekçi sınıfın çıkarını koruyan ve savunan bir parti henüz Türkiye'de yoktur» denmiştir.
- 4 Çin'de 10 yıldan bu yana bir uygurk ve düzen olduğunu kabul etmiştir.

Prof. Erman -hem de ceza profesörü, bu dört gözleme dayanarak, Hâkim Ali Faik Cihan'ın komünizm propagandası yaptığı kanısına varmaktadır! Napolyon'un «Bana bir adamın bir cümlesini verin, onu astırayım» sözünü hatırlamamaya imkân yoktur.

Prof. Sahir Erman'ın bu ilgi çekici komünistik anlayışını cevaplandırmak işi, yeni bilirkişilerden Prof. Dr. Ragıp Sarıca ile Prof. Dr. Macit Gökberk'e düşü. İki profesör, komünistik delili sayılan yukarıdaki dört iddiayı teker teker cevaplandırırlar:

(1) Birinci gerekçe: Sosyalizm yerine, toplumculuk tâbirinin kullanılması.

Heyetimiz, böyle bir gerekçenin kitapta komünizm propagandası olup olmadığını tespit bakımından zerre degeri olmadığı kanısındadır.

Gerçekten :

— Bir kere aşikârdır ki, bir müellifin kullandığı tâbirleri seçmek hususunda takdir hakkı olup, mücerret bir tâbirin intî-

Başbakan Demirel'e basın toplantısında en çok sorulan soru, komünizmle mücadele konusunda alınan ve alınacak tedbirler idi. AP, müteahhitlerin gazeteleri, elbirliği ile, komünizmle yeteri kadar mücadele edilmediğini, seçim kampanyasındaki vaadlerin unutulduğunu ihsas ediyorlar ve Hükümeti, soruları ile, solcuları tasfiye teşvik ediyorlardı. Demirel de bu konuda, eski iktidarlarla nazaran büyük ilerleme gösterildiğini belirtmeye çalışıyordu: «Güren oyu aldığımız Kasım 1965'ten bu yana, komünizm ile ilgili 16 olayda, 28 sanık hakkında adlı kovuşturma yapılmıştır.. Anayasanın tahribine yönelik aşırı cereyanları önlemek ve kanunlarımıza da yer alan hükümlere rızuh vermek için yapılmakta olan çalışmalar Adalet Bakanlığında devam edilmektedir. Yakında bu çalışmalar Meclise intikal edecektir... Dördüncü Koalisyon Hükümeti zamanında da, kanunlarımıza göre suç teşkil eden bu gibi hâdiselerde, müeyyidelerin süfat ve hassasiyetle uygulanması ve adlı mercilere intikal eden olaylarda gerekli soruşturmanın bizzat Cumhuriyet Savciları tarafından yapılması ve işlenen fiillerden zamanında haberdar olunması için gerekli kanunu tedbirler alınmıştır.»

Komünizmle mücadele artırlacaktır. Fekâla, Fakat komünizmin ne olduğunu biliyor muyuz? Bizzat Demirel, «Türkiyede sınıf yoktur» diyerek, sosyal doktrinler hakkında temel bilgiden yoksun bulunduğu göstermiştir. Yalnız politikacılar mı? Savciların idianamelerinde, mahkeme karalarında ve hatta ünlü profesörlerin bilirkişi raporlarında komünizmin, «körün fili tanımladığı gibi» ele alındığını görmekteyiz. Hâkim Ali Faik Cihan'ın «Sosyalist Türkiye» adlı kitabı dolayısıyle açılan dârâ bunun yeni bir örneğidir. İlk bilirkişi Ceza Hukuku Profesörü Sahir Erman, eserde komünizm propagandası yapıldığını ileri sürmüştür. Teskil edilen ikinci bilirkişi heyetinden Prof. Ragıp Sarıca ile Prof. Macit Gökberk, kesinlikle karşı görüşüstdürler. Heyetin üçüncü üyesi, Ord. Prof. Ömer Celâl Sarç ise, eserin «sosyalizm huduunu aştığı» iddiasındadır.

Bilirkişi raporlarına dayanarak hazırladığımız aşağıdaki yazı, komünizm konusundaki bilgisizliğin ibretle okunacak bir hikâyedir. Komünizm propagandasını yasaklayalım, fakat önce lütfen komünizmin ne olduğunu, ne olmadığını öğrenelim.

YÖN

NOT: Bu arada, bazı sayı profesörlerimize, Maurice Duverger'nin 4 Mart 1966 tarihli sayımızda çıkan «Demokrasi ve Komünizm» başlıklı yazısını okumalarını sahî veririz.

habî keyfiyeti, tek başına, yani başkaça delîl irâe olunmaksızın, kanunen wasak bir mânâ taşıyan bir meşhûmî istihdâf ettiğini ispat etmez.

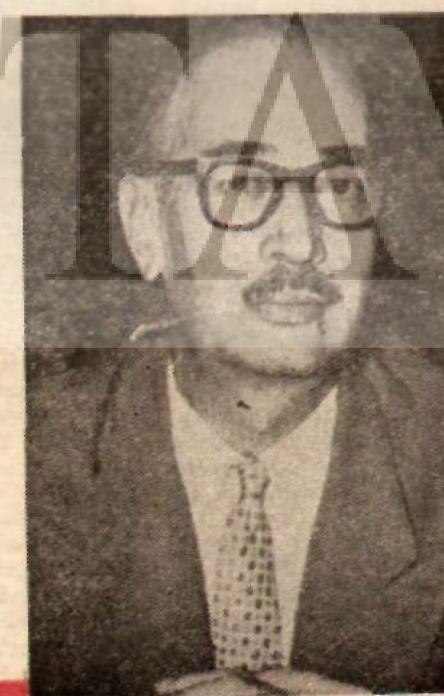
— Bahusus ki heyetimize tevdî olunan samîk vekilleri dilekçe suretinde de belirtildiği üzere, «Toplumculuk» kelimesi «bireycilik»े karşı bir kelime ve hassaten «sosyalizm»in özürkçe karşılığı olarak lisansımda yerleşmiş bulunmaktadır. Binaenâleyh heyetimiz, özürkçe akıma uygun olarak, frenkçe bir kelime olan sosyalizm yerine, «toplumculuk» sözcüğünün kullanılması keyfiyetinden yazar aleyhine herhangi bir sonuc çıkarılmayacağı kanısındadır. Hassaten şurf bu gibi bir tâbiri kullanmış olmasından ötürü yazarın ard düşüncesine daha uygun düşecek hareket tarzi, kitabın adını da «Sosyalist Türkiye» yerine «Toplumcu Türkiye» olarak tesbit etmek olurdu. Bu suretle yazar, kitabın herhanzi bir bilirkişi teteğine sunulması ihtimali mevâcesinde, kitabı adı ile toplumculuk kelimesinin tehdîfî açısından aleyhine bir mânâ çıkarılması imkânını peşinen bertâraf etmiş olurdu.)

Prof. Sarıca ve Prof. Gökberk, bundan sonra kitapta «toplumculuk» sözüne

verilen anlamı incelemekle ve göstermektedirler ki, Hâkim Cihan'ın eserinde Anayasa, Devletçi ve Kemalist bir toplumculuk söz konusudur.

(2) İkinci gerekçe: Kitabın adı «Sosyalist Türkiye» olduğu halde, kitabın içinde sosyalizmden pek az bahsedilmesi.

Heyetimiz bu ikinci gerekçenin de kitapta komünizm propagandası olup olmadığını tespit konusunda, bir değeri ve tesisî olamayacağı kanısındadır. Zira bu e-

Prof. Dr. Ragıp Sarıca

serde, «bir şeyden pek az bahsedilmesi» keyfiyetini mücerret, yani başkaça delîl irâe olunmaksızın, olsa da «diğer bir şeyden bahsedilmek istenmesinin» delili olarak kabule ilmen ve mantık imkân yoktur. Hele sârî bu gibi bir mantık istidâl ile bir eserde kanunen suç olan bir şeyden bahsedilmek istenildiğini çıkmak, evveliyetle, hukuk bakımından mümkün değildir. Kaldı ki daha evvelki gerekçenin münakâası zümreâda kitapta «toplumculuk» ile «komünizm»in istihdâf ve ifade olunmadığını arzettiği bulunuyoruz.)

(3) Üçüncü gerekçe: Yazarın, kanunen ve filem meşru bir varlığı ve faaliyeti olan Türkiye İşçi Partisinin mevcudiyetini kaale almaması keyfiyetinin, emekçi sınıf çıkarlarını koruyacak ve savunacak parti olarak ancak komünist partisini istihdâf ettiğini gösterdiği.

Heyetimiz bu babdaki görüşü sudur:

— Bilirkişi Profesör Erman raporda bu gerekçeye ilişkin olarak, kitabı 136. sayfasını zikrettiği görülmektedir.

Bu sayfadaki ifadeden Türkiye İşçi Partisinin, hangi mucip sebebe binaen, yazar tarafından, emekçi sınıfın çıkarlarını koruyacak ve savunacak bir parti söylemediğini anlamak mümkün değildir. Lâkin yazar, kitabı 136. sayfasında, ne de diğer herhangi bir kısmında TIP'in sözün etmiş değildir. Yani kitabı bu parti hakkında tamamen sâkittir. Bu sâkîtu Bilirkişinin benimsediği mantık volu ile yorumlamayı biz mümkün addetmiyoruz. Zira bu sâkîtu başka sebepleri olabilir ve nitâkim -ilerde tafsîlütlâyla arzolunacağ üzere - bu diğer sebepleri kitapta görmek kabildir. Söyledi ki: Tarafımız tevdî olunan samîk avukatlarının dilekçesinde ifade edildiği üzere yazar, görevi itibariyle, mevzuat mevâcesinde parti propagandası yapmış olsakta, çekindiği için TIP'i ismiyle zikretmekten kaçınmış olabilir. Nitâkim kitapta hiç bir parti adı ve hüviyetiyle anı mamakta, partilerden söz açıldığındâ «armut parti, elma parti...» denilmektedir).

Sarıca ve Gökberk, genîs tabillerle yazarın bir köylü partisinden yana olduğunu belirttiğinden sonra, bu bölümî su sözlerle kapamaktadırlar: (Yazar - herhalde TIP de dahîl olmak üzere - bugüne dekin Türkiye'de «toplumcu ve işçi nitelik ve adalar altında» kurulmuş olan partilerin bir kette işçilerin kendi aralarından ve aşağıdan gelen bir teşebbüsle kurulmadıkları, saniyen de bu partilere işçilerin katılmadığı gerçeği karşısındadır ki Türkiye'de «emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti mevcut olmadığı» sonucuna varmaktadır. Yoksa Türkiye'de komünist partisi mevcut olmadığı için veya emekçi sınıfın çıkarlarını ancak komünist parti tarafından sağlanabileceğî gerekçesiyle bu netice ve kanaata varmamaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarımızla Bilirkişi Prof. Dr. S. Erman'ın üçüncü gerekçesinin de kabule şayan olmadığını açığa vurmug bulunuyoruz).

(4) Dördüncü gerekçe: «Nilpus keşafetinin on yıl öncesine kadar Çinde olduğu gibi uygurk ve düzen verine aşıklı ve kavga getirmesi» sözünün vazarea «on yıldan bu yana kadar Çinde bir uygurk ve düzen mevcut olduğunu» kabul edilmesiyle «Çindeki Komünist rejimin uygur ve düzenli toplumcu bir rejim olduğunu» tazammun eylediği; binnetice böylece komünizm propagandası yapıldığı.

Heyetimiz, bu gibi bir gerekçenin ta-

Prof. Dr. Sahir Erman

mamen esassız ve mesnetsiz olduğu kanıstdır.

Gerçekten bu gibi bir mantık silsilesi ve sözde bir silojizm sayesinde bir müellifin hakki maksadını tespite imkân olmadığı gibi, evleviyetle hukukta -hassaten Ceza Hukuku sahasında- bir suçun mevcudiyetini bu yoldan ispat etmek mümkün değildir. Oysa Bilirkişi böyle bir mantık silsilesi ile ve sözde bir silojizm kurarak yazın, Çin hakkında yaptığı müşaheden ve bu müşahedeyi değerlendirmesinden -methü senası yasak olan- «komünizm-i, «toplumculuk» kelimesiyle ifade ettiği neticesine varmaktadır. Kisacasi, Bilirkişi, Çin hakkındaki beyandan komünizm propagandası suçunu çıkarmaktadır.

İste Bilirkişi, bu neticeye varmak için, zihnen böyle bir silojizme başvurmak tadır:

— Türkiye'de komünizm propagandası suçtur. (Kübra - Büyük önerme)

— Çinin on yıldır rejimi komünizmdir. (Sugra - Küçük önerme)

— Şu halde, «on yıldan bu yana kadar Çinde bir uygurlık ve düzen mevcuttur» demek, komünizm propagandası yapmaktadır. (Netice - Sonuç)

Aşikârdır ki bu gibi bir silojizm kurmak, yazarın hakki maksadına tevfikeyi araştırılması ve ispatı gereken bir husus, bu hazır silojizm kahbinə sokarak -herhangi bir araştırmaya girişmeksiz- esasen mahlûl farzettmektedir.

Sathi bir bakışa göre yukarıdaki silojizm sağlam görülebilir. Halbuki bu sağlam olmak söyle dursun; mantık ilmine göre sahte bir silojizmden ibarettir. Mantıkta 'bu, bir silojizm değil, merdut bir para- lojizm ve sofizmdir. Şöyledir:

Bu sözde silojizme göre «netice», ken diliğinden ve otomatik olarak «Kübra» ve «Sugra»dan çıkmaktadır. Böylece Bilirkişinin incelemesi gereken kısım, herhangi bir tetkik konusu yapılmaksızın, bu sayede kabule şavan gibi gösterilerek kendiliğinden zâhir ve sabit telâkki olunmaktadır.

Halbuki aşikârdır ki bilirkişîye düşen görev, doğrudan doğruya, «On yıldan bu yana kadar Çinde bir uygurlık ve düzen mevcuttur» sözünü ele alarak bunun, evvelâ, müstakil ve tek başına, bir komünizm propagandasına muadil olmadığını araştırmak; saniyen ve bilhassa bu sözün kulanıldığı sayfanın evveliyatı ve sonrası zayıvesinden tartışılmak suretiyle, müellifin gerçek düşüncesini ve maksadını araştırmaktır. Bu itibarla Bilirkişinin verdiği sonucu evvelimizde, bu sebeple kabule şayan değildir. Kaldı ki:

Düne nazaran Çinin on yıldan beri uygurlık ve düzen kürmş olduğu tezi, Çinin evvelce çeşitli teşevüşler, isvanlar, dâhilî harpler gibi sebeplerle içinde bulundugu buharlı durumu bertaraf etmek suretiyle Çinde düzen sağlığı vesair gelişmelerin yanında, özellikle bugün medeniyet ve teknikin zirvesi savılan nükleer çalışmalara -Bati gibi- girişimle Çinin uygurlık yolunda ilerleme kaydettiği müşahedesini objektif bir niteliğe sahip ve bir çok tarafsız müşahidin ve bu arada anti-komünist Amerikan, İngiliz ve Fransız yazarlarında paylaştıkları bir gözlemdir. Bu sebeple bu gibi bir müşahide, komünizm rejiminin methüsenesini ve propagandasını yapmak anlamını taşımaz ve bu anlamda çekilemez...)

II — PASIF MUKAVEMET KOMÜNLİSLİKTİR

Prof. Sahir Erman emekçilerin ö-

gütlenmesini, gerekirse pasif mukavemet yapmasını da komünistlik saymaktadır. Ceza Hukuku Profesörünün bu konudaki görüşleri aynen söyledir:

(Yukarıda izah ettigimiz veçhile yazar, Türkiye'de halen kanunların himayesinde siyasi faaliyette bulunan Türkiye İşçi Partisini, emekçi sınıfın çıkışlarını savunan bir parti olarak kabul etmemekteydi. Binaenaleyh normal siyasi seçimlerin içi sınıfının, daha doğrusu emekçilerin siyasi egemenliği ele alıp, toplumcu düzeni kurabileceklerini düşünmemektedir. Nitekim kitabın 144. sayfasında, «Türkiyede sermayeli sınıf egemenliğinin daha uzun süre yeniliğe ugrayamayacağını kabul etmek yerinde olur» demektedir.

Bu bakımından yazar, siyasi otoriteyi ele geçirerek için emekçiler bir takım tavsiyelerde bulunur. Evvelimizde komünist manifestinde olduğu veçhile emekçilerin birleşmesinden ve örgütlenmesinden bahsetmektedir. Kitabın 161. sayfasında aynen şu satırları okumaktayız: «Türkiyede işçi birleşip güçlenebilir. Toplumculuk bu birliğin nüvesinde filizlenip gelişebilir. Ortak çıkışlarını görüp birleşen işçilerin siyaset bir parti haline geldikleri gün, toplumculuğun büyük adımı atılmış demekti».

Fakat bu parti kurulsa dahi kapitalistlerin egemenliği bırakmayaçıklarını göz önünde tutan yazar, parti kavgasının bir sınıf kavgasına dökülmesini tavsiye etmektedir. Buun içindir ki, emekçi kuvvet birleşecek ve direnme hakkını kullanacaktr. Bu direnme hakkı, şiddetle karşı koyma şeklinde olmamadır. Ama tipki Hindistan'da da Mahatma Gandhi'nin yaptığı gibi şiddetli bir karşı koyma olmalıdır. Halk, her sahada kaunurla itaatsiz olmalıdır. Zira halkın itaatsizliği mantıksız yasalarla karşı koymak için verinde bir harketir. Ancak bu direnme Gandhi'nin ide-aleciği ile, yahut orucu ile olacak iş değildir. Çünkü Türkiye'de halen bir bağımsızlık derdi yoktur. Türkiye'deki toplumculuk girişiminin ve emekçi hareketinin bu bakımından Gandicilik ile pek ilgisi yoktur.

Halk her bakımından itaatsiz olunca, siyasal kuvveti elinde tutan ve sayı itibarıyla azınlıkta bulunan kapitalistler bu direnmeye karşı acz içinde kalacaklardır. Yazarın dediği veçhile, «elleri sopah zorbalar toplumcu dernekleri bastığı zaman çalısanlar, ellerini kavuşturup dururlarına olacak? Emeğî ve emekçiyi savunan yasın organları kapatıldı, toplumcu yazarlar tarafsız polislerce coplamp, tarafsız mahkemelerce tutuklandı» zaman işçi sendikaları toplu olarak greve kalkıştırlarsa, işin sonu neye varır?» Bütün öğretmenler işlerini bırakırlarsa, Eğitim Bakanlığı kimi cezalandırıracak? Aydinar kelepçelendiği zaman, yillarda gizli polisin önderliğinde robotlar ordusu gibi yönetilmiş bulunan üniversitede öğrenci birlükleri bu defa bilinçli olarak yürüyüş yapar da dilekleri yerine gelmeden yürüyüle son vermezlerse, bunları durdurmak için polis kuvveti nasıl sağlanacak? İçi, menur ve öğretmen sendikaları bir gün Anayasayı İleri sürüp ona ayni yasaları ve tutumları tanımadıklarını ilan ederlerse ve köylü de buna katılırsa, bu kadar suçlu için polis, jandarma, mahkeme ve cezaevi yeteceğidir; hem sonra polis de bir çalışan kişi olduğuna göre verilen haksız emre karşı borçlunu alacakları dediği gibi lolo derse ne olacak? «Sh. 170-171».

Yine yazarla göre, haksızlığa karşı halk direncektir. İnsanlığa yaraşır erdemlerin kapsamı içinde başkalarının yedannan şıggırmak gibi bir kural yoktur. Ezilenler, sömürülener, gerilige düşenler, salt insan oldukları için gerilik getiren nedenlere karşı direnmek zorundadır. Toplumsal şıggırmalarla yol açacak akımlar, toplum içinde birdenbire doğar ve yayılırlar. Direnme dayanışmayı artıracak, dayanışma sınıf ayırmalarını kararlıktan aydınlığa çıkaracaktır. «Sh. 171».

Görüleceği veçhile, yazarın teklif ettiği bütün yollar, demokratik olmaktan uzaktır. Zaten halkı kanunlara itaatsizlığa teşvik eden bir yol hiçbir zaman demokratik bir usulle iktidarı alımmasını öngören bir yol olamaz. Kaldı ki, bu şekilde direnen halka karşı, zabıta kuvvetlerinin harekete geçirileceğinden, direnenlerin mahkemelerce tevkif edileceğinden ve cezaevlerine konulacağından bahsetmekle yazar, halkın suç işleyerek bu direnmeye yerine getireceğini düşündüğünü açıklamış bulunmaktadır. Hatta Anayasasının bile menet-

gi umumi dayanışma grevlerini ve siyasi maksatla yapılacak grevleri tavsiye etmekle yazar, Anaya nizamına dahi karşı geçen bir yolu emekçi sınıfına bir hak olarak tanımaktadır. —YÖN'ün notu: Anaya, dayanışma grevlerini yasaklamış değildir. — Bu itibarla yazarın düşündüğü toplumculuğa Türkiye'nin erimesi için gerekken çare, demokratik usullerin dışında kanan bir çaredir. Kanunlara ve hukuka aykırı bir yolla iktidarın ele alınmasını derpi, herhalde bu iktidar cebirle ele alınacak demektir. Demokratik nizam bilhassa azınlığın çoğunluğa karşı olan hakların teminata almak için kurulan bir nizamdır. Yazara göre ise, emekçi sınıf çoğunlukta olduğuna göre, azınlıkta kalan kapitalist sınıfı her türlü hakkardan mahrum etmek yetkisini hızla bulmaktadır. Bu da demokratik anlayışa aykırı bir tutumdur.

Netice: Yukarıdan beri arz ve tafsı ettiğimiz sebeplerle binaen İstanbul'da Devrimci Yayımlar Kooperatif tarafından yayılan ve Ali Faik Cihan tarafından yazılan Sosyalist Türkiye adlı eserde komünist propagandası yaolduğu, emekçi sınıfın hukuk dışı yollarla tahakkümünü kurmak yollarının gösterildiği ve binnetice TCK'nun 142. maddesinin 1 numaralı bedenin ihlal edildiği kanaat ve sonucuna varmış olduğumu saygı ile arzederim.)

GÖRÜŞSUZ DEVİRİM

METODU

Pasif mukavemeti mahküm ederken, «Demokrasi özellikle azınlığın haklarını korur - Kapitalist, azınluktur - Demokrasi, özellikle kapitalistin haklarını korur» gibi şaheser bir silojizm örneğini de farkına varamadan veren Ceza Hukuku Profesöründe, Gandiciligin komünistlik olmadığını anlatmak işi, yine Prof. Ragip Sarıca ile Prof. Macit Gökerberk'e düşmüştür: (Bilirkişîye göre yazar, «emekçilerin birleşmesinden ve örgütlenmesinden bahsetmektedir.

Zira halkın itaatsizliği mantıksız yasalarla karşı koymak için verinde bir haretir. Ancak bu direnme Gandhi'nin ide-aleciği ile, yahut orucu ile olacak iş değildir. Çünkü Türkiye'de halen bir bağımsızlık derdi yoktur. Türkiye'deki toplumculuk girişiminin ve emekçi hareketinin bu bakımından Gandicilik ile pek ilgisi yoktur.

Saniyen şu da var ki, «emekçilerin birleşme ve örgütlenmesinden» bahsetmek, hiç bir zaman yalnız komünist manifestosuna ve komünizme has ve münhastr bir usul değildir. Özellikle Anayasamızın dahi bunu öngördüğü gözönünde tutulur ise, bu gerekçenin komünizm propagandasına delil olamayacağı kolaylıkla anlaşılabilir.

Bilirkişîye göre yazarın emekçilere direnme hakkı kullanmayı tavsiye ederken «bu direnme hakkının şiddetle karşı koyma şeklinde olmamasını» telkin ettiğini kabul etmektedir.

Halbuki, raporumuzda daha evvel beriltilmiş ki komünizm için tek yol, şiddet ve ihtilâl yoludur. Demek ki bu bakımından yazarın, komünist yol dışında bir yol tavsiye ettiğini kabul etmek zorunluğunu vardır.

Su da var ki yazarın tavsiye ettiği direnme ancak siyasal kuvveti elinde tutanların «yasa dışı baskı, sindirme, zorbalık, saldıri ve şiddete başvuruları» halinde söz konusudur. Oysa komünizmde işçi sınıfının ihtilâli, egemen sınıfın tutumuna ve davranışına bağlı olmamak kavşıtsız şartlı ve daimi bir ihtilâl olmak gerektir.

Kaldı ki komünizmde proletervanın şiddet ve ihtilâl yoluyla devlete, müsbed bir aksiyona ye doğrudan doğruya, el koyarak, devleti ele geçirmesi zaruri görülür. Halbuki yazarın tavsiye ettiği vol, emekçi sınıfın Anayasası, hukuk ve ahlâk dışı davranışlar karşısında, itaatsizlik suretiyle -yani menur bir tutum ile ve dolayı ile- direnme hakkını kullanmasından ibarettir.

Hatta burada yazar, bu sayede emekçi sınıfın devleti ele geçireceğini dahi söylememektedir. Sadece şiddetli karşı koyma usulünün, «ahlâk ve yasa dışı kuvvetleri yorup yıpratmanın tek etken yolu olduğunu» söz etmektedir. «Sh. 171».

Velhasıl yazar, bu itaatsizlik suretiyle, direnme neticesinde siyasal kuvveti elinde tutanların devleti elinden çıkarmakla beraber, emekçi aleyhine her türlü baskı, zorbalık, saldıri ve sindirme vasıtasi kullanmaktan vazgeçeceklerini derpi eylemektedir.

Nitekim böyle oldu, yazarın bu direnme bahsine son veriken söylemektedir: «Emekçi için titizlikle izlemek gereken vol, şiddet kullanan rakibin tutumuna uyumak, şiddet kullanmak ve onun ahlâk kurallarını ve anava-

sayı bir maske gibi giymesine, olinçılı ve uygarca direnmelerle engel olmaktadır. Yâsalar duşuna itilen şiddet kuvvetleri, kısa bir dönemde dize geleceklere.

«Engel olmak» ve «dize gelmek», ikidarı ve devleti direnene terk ve teslim demek olmadığına göre, istek yazar emekçi kuvvetin devleti bu suretle ele geçireceğini söylemediğine göre, komünizmin vazgeçilmez şartı olan proletervanın devleti ele geçirmesi keyfivet -bu itaatsizlik şeklindeki menfi ve dolambaçlı yoldan da- mevzuubahis değil demektir. Kaldı ki siyasi kuvveti elinde tutanların, bu direnme karşısında, birbirinden devleti hasını sınıfta terk ve teslim edecekleri muhal olnakla beraber, bu gibi bir faraziye kabul olusa da, böyle bir ihtimal hiç bir zaman komünizmin öngördüğü «devleti behemehal, bilîfil ve bizzat ele geçirme zarureti» mîteallik tavsiyeye uyumak itibariyle, komünist metod, strateji ve taktîge aykırı düşmektedir. Velhasıl kitapta devletin, direnme yolu ile, ele geçirilmesi derpi edilmiş değildir. Nitekim Bilirkişî dahi, bu hususta kesin bir ifadeden uzak olarak, «herhalde bu, iktidar ele alınacak demektir» gibi tamamen tahmine müste-nit bir mütâlâa serdeylemektedir.

Nihayet şu noktayı da kavdedelim ki, Bilirkişî, yazarın, Gandive sarı atıfta bulunarak, onun siddetsiz karşı koyma usulü benimsediğini açıklamasına rağmen, bu usulü bir vol ve metod olarak vasıtalandırmaktadır.

Heyetimiz, bu iddiamı da kabule şayan olmadı, kanıstdır.

Zira yazar, Gandiden ilham alarak o-nun metodundan Türkiye bakımından faydalamayı düşündürken, nazari itibara aldığı husus, «Gandinin şiddetli karşı koyma metodunun, silâhsız, kansız ve dövüşüz bir devrim metodu» niteliğini taşıması keyfiyetidir. Yani yazar, «Gandinin bulduğu direnme usullerinin SIDDETSİZ KARŞI KOYMA kavramı içinde yer almazı» habibe bunu benimsemekte ve tavsiye eylemektedir.

Bunun için Marks-Engels-Lenin metodu ile zerrece ilgisi olmadığı zâhirdir.)

ORD. PROF. SARÇIN YANIMALARı

Prof. Ragip Sarıca v. Prof. Macit Gökerberk bilirkişî heyetine, Ord. Prof. Ömer Celâl Sarç da dahil bulunmaktadır. Heyetin hazırladığı raporun altında Ord. Profesörün de adı bulunmaktadır. Bununla beraber, Prof. Sarç, «Bilirkişî arkadaşlarının raporlarına katılmıyorum» gerekçesiyle, ayrı bir rapor da hazırlamıştır. Bu ayrı raporda, «eserin sosyalizm bududunu astığ» kanısına varıldığı belirtilmektedir.

Ne var ki istatistikçi ve iktisatçı olan Ord. Profesörün raporu, onun sosyalizm hakkında çok az ve yetersiz bilgisine dayanmaktadır. Profesör, sosyalizm ve komünizm arasında üç temel ayrıltık bir olur, «özel mülkiyetin ve faaliyetlerinin ne derece kısıtlanmak istendiğini göstermektedir. Profesör göre, «Batı memleketleri sosyalist partilerinden çoğunun, sosyal adaletin sadece vergiler yardım yolu ile sağlanabileceğine kanaatine vardığı söylenebilir». Bu gözleme dayanarak Prof. Sarç, kamulaşma talebinde asrı gitmevi, komünistlik bir «karine» savmaktadır. Halbuki İngiliz, Fransız, Belçika ve İtalyan sosyalist partileri ve 1959 yılına kadar Alman sosyalist partisi, komünistlerden farklı biçimde kamuşturmada yana oldukça dikkatliydi. Üretim araçlarını kamuştırmaktan vazgeçen bir sosyalizm, sosyalizm olup da olsa çakacı aşıktır.

Ord. Profesörün, kullandığı ikinci ölçü, «Marksist doktrine sadakat derecesi» dir. Ne var ki bu da yanlış bir ölçüdür. Batı sosyalist partilerinin büyük çoğunluğu, Marks'a, Marksist - Leninistlerden çok daha sadık oldukları iddiasındadır. Daha iki yıl önce, Batı sosyalist liderleri Brüksel'de Enternasyonalin yüzüncü yıldırımını ve Marks'i kutlamışlardır.

Sarç'ın üçüncü ölçü, «müdafaa edilen rejimin kanunu ve demokrasie aykırı usullerle gerçekleştirilmesinin düşündürülüp düşündürmedi» dir. Sarç, bu üç ölçüye dayanarak, Hâkim Ali Faik Cihan'ın kitabıni sosyalizmden ötede bulmuştur. Ord. Profesörün görüşleri şöyle özetlenebilir:

1 — Özel mülkiyetin ve faaliyetlerinin ölçüde kısıtlanacağı konusunda, Hâ-

KAYIP HİDROJEN BOMBASININ

HİKAYESİ

«BOMBA PERDİDA»

Ispanyollar kendilerini Kuzeyde kışkırtıkları Fransa, Güney Batıda ise tepeden baktıkları Portekizle sınırlı olduklarını sanmaktadır. Şimdi onları besleyen Birleşik Amerika ile olan üçüncü bir sınır varlığını keşfetmişlerdir. Üçüncü sınırın farkına varmaları için, Amerikalıların talihsiz bir davranışta bulunmaları gerekti. Sam Amca, Ispanyanın üzerine dört ufak oyuncak düşürerek bu storia çığnemmiştir.

İLK PERDE

17 Ocak günü sabah saat 10'da, her günde gibi, Stratejik «ava Kumandanlığına ait 935 B-52 bombardıman uçağından biri, Endülüs'ün Kuzeyindeki Almeria bölgesinde 10 bin metre kadar üstünde akaryakıt uçağının «membe emmeye» gelmiştir. Tarlalarda köylüler, başlarını kaldırıp bakanmışlardır. Ama birdenbire bebek ve emzigi infilâk eder. 40 bin litre kerosen alev yağmurunu halinde yüz top hurda demirle birlikte, küçük Palomares köyü üstüne gökten boşalar. Şükürler olsun ki, evler çok dağınıktır ve 30 kadar alev saçan parça köyün üzerine düşüğü halde, bir çatayı ve bir insanı ezmez.

Panik içinde evden fırlayan bir ihtiyar kadın, ikiye bölündüm bir pilotla burun buruna gelir. Uzerine alev almış bir paraşütün indiğini görünen bir çiftçi şaşkına döner ve yeraltınaignonunun unutur. Gözlerini açınca, deriden bir kemerle bağlanmış can çekisen bir vücutun kendisine bir manken gibi işaretler yaptığı görüür. Mürettebattan diğer üç kişi, mezarlık duvarının kenarına düşmüştür. Yardımlarına koşan Cuevas Rahibi, cübbesinin ates alındığını farkeder. Uçak gövdesinden kopan büyük bir parça ve iniş takımı, okulun bahçesine çakılır. Çocuklar, 30 metre ötede sığınır derstendirler.

Ertesi gün enkazın çoğu hâlâ yanmaktadır. 11 havacından 4'u kurtarılmıştır. Balıkçılar, havacıları ikisini denizde avlamışlardır. B-52'nin kaptanı, hafif kırıklar ve gözünde blı yara ile kazayı atlattı. Ispanyada yerleşmiş, Amerikan Ordusuna mensup unsurlar kaza yerine gelmektedir. Korku, yeterini büyük bir şaşkınlığı bırakır. Çocuklar, 30 metre ötede sığınır derstendirler.

Washington, nihayet geçen haftanın ortasında ilk defa olarak İspanya'da duyen B-52'de dört hidrojen bombasının bulunduğu ve bunların tehlike yaratığını kabul etmiştir. Savunma Bakanlığı'nın sözcüsüne göre, bombaların ikisinin özünü teşkil eden hidrojen cihazlarını saran klasik patlayıcı maddeler yere çarpa sonucu infilâk etmiş, fakat zincirleme bir nükleer tepki hanesi gelmemiştir. Üçüncü bomba sağlam durumdadır. Dördüncü bomba ise kayıptır. 20 Amerikan gemisi, binlerce Amerikalı ve İspanyol, kayıp bombayı arastırmaktadır. Aynı durum «Allah saklasın». Türkiye'nin de başına her an gelebilir. Fakat Millî Savunma Bakanı, Büyüce müzakerelerinde bu konuda yapılan ikazları alaya karşılamıştır. Bir savaş halinde, Türkmenin hedef teşkil ettiği iddialarına da, «Füzeleri öće, daha çok nükleer silâh bulunan Avrupa ve Amerika'ya atılar» tarzında mantık dışı bir cevap vermiştir. Sanki füzeler ve nükleer bombalar o kadar kritik ki, uzun menzilli füzelerini Amerika'ya yöneltlen düşman, orta menzilli füzelerini, nükleer silâh bulunan yakın hedeflere yönelik temizlecektir. Sanki bu «önce» ile «soura» arasındaki zaman farkının ancak birkaç dakikadan ibaret olduğu bilinmemektedir. Meseleler, işte böyle bir seviyede ve büyük bir fütersizlik içinde ele alınmaktadır.

Ispanya'ya Hidrojen bombalarının düşüşünün çok tehlikeli bir durum yarattığı, Amerikan birliklerinin iddiaları çok ciddi tedbirlerden anlaşılmaktadır. 8 Şubat'ta Daily Express'in muhabirleri Chapman ve Morris, Palomares köyünün yasak bölge ilân edildiğini, nüfus tahliyesine gidişini, Amerikan askerlerinin toprakları kazarak radyoaktif kirintilar arastırdıklarını ve yüzlerce ton radyoaktif toprağın uçaklarla meçhul bir semte taşındığını yazmaktadır. 9 Şubat'ta Reuter, bölgede sebze mahsulinin toprağa gömüldüğünü yazmıştır. Kamyonlar dolusu toprak da sularak, eski bir maden ocağına atılmıştır.

Neden bu kadar genis bir temizleme faaliyetine ihtiyaç duyulmuştur? Prof. Vassili Emelianov'a göre, «Eğer kapsül infilâk ederken nükleer madde (Uranium 235 veya Plutonium) saçılısa, mesele tatsızdır. Fakat tehlikein önlenmesi çok güç değildir. Radyoaktif kirintiler toplamak güç olmuyacaktır. Halbuki radyoaktif bulusma tehlikesi imkânsız sayılmalıdır. O halde radyoaktivitenin kaynağı nedir? Profesörre göre, bunun cevabı sudur: «Hidrojen bombasının nükleer kapsülü patlamıştır. Bomba düşerken toprağa gömüldüğü için, mantar teşekkül etmemiştir. Filyon ürünler, araziyi, sebzeleri ve daha birçok şeyi bulaştırmıştır».

Bu iddianın doğruluğunu dozcası tespit etmek şimdilik güçtür. Fakat İspanya olayı, topraklarında nükleer silâhlar bulunduran ve bu silâhlari taşıyan uçakların toprakları üzerinde uçuşuna müsaade eden ülkelerin tehlike altında yaşadığı ortaya koymuştur.

Radyoaktif bulasmanın yanı sıra, eğer pilot kaza antıda soğukkanlılığım kavbedip bombanın güvenlik tertibatı kılını harekete geçirirse, bir ülkenin üstünde 25 megatonluk bomba patlayabilir.

Tam bir fütersizlikla göze alduğumuz tehlikeler bunlardır.

Yazar Christian Maurel'in İspanya'dan yazdığı aşağıdaki yazı, belki gerçekleri biraz olsun anlamamızı yardımıcı olacaktır. Yazısı, Türk kamu ovunu, şimdive kadar üzerinde dövmemiş bu tehlike hakkında uyarmak için yazılıyoruz:

mustur: Köylüler iki metre boyunda iki bomba bulmuşlardır. Bir bomba plajın yakınındadır. Öteki kayalara hızla çarpmış ve güvenlik kapsülü yürütmüştür. Askerler bir üçüncü bombayı, yumuşak toprağa iki metre gömülü hâle bulacaklardır. Bombaların varlığını uzun süre gizlemek imkânsızdır. Bunlar 10 megatonluk H bombalarıdır. Hiroşima'ya atılan bombalarдан yüz kat güçlündürler. Uçakta

dört bombavardı, bunlardan biri kayıptır. Palomares halkı, politik bilincen yoksundur, ama ölümün bilincine sahiptir. Kazadan bir ay sonra, o gece herkesin ağladığını söylemekten utanç duyamamaktadırlar.

İKİNCİ PERDE

Aradan iki gün geçer. Amerikan Ordu ve Deniz Kuvvetleri, Palomares üzerine akarlar. Altıncı Filo'nun 15 harp gemisi, körfezi kapatır. Bin kadar

(Tagesspiegel - Batı Berlin)
ATOM BOMBASI AVI

- Jose unutma, onu bulursan yarın büyük devlet oluruz...

adam köyün 300 metre yakınında bir askeri kampa yerlesir. Gazetecilere blraz bilgi verseler, gerçek görünür hâle gelebilecektir. Ama gazeteciler meslek hayatlarında hiç rastlamadıkları bir sessizlik duvarına çarparlar. Franco sansürüne bir de Amerikan sancıru eklenmiştir. Madri, İstihbarat Bakanı, Cenab Hakkın Palomares'i koruduğunu ve korumakta devam edeceğini anlatır. Gazeteciler, çaresiz uyduруlar. Gündeliklerin en dürtüleri «şart» sigası ile, öteki işe «hâl» sigasıyla yazarlar.

Denir ki, kazadan kurtulan bir pilot siyah bir kutsa taşımaktadır, kutsa pilotun elinden kurtulup denize düşmüştür. Ordu, bomba değil, Amerikan Cumhurbaşkanının nükleer harbi başlatmakta kullanacağı gizli kodu aramaktadır. Siyah kutsa dedikodusunu çıkmış, onu bir balıkçının ağlarında yakalatmaya yeterlidir. Üç gemi ve bir destroyerin «İngiliz usulü» sıvışıkları, turuncu şamandırına çekildiği ve durbürlerde kurbağa adamların kayboldugu görüllüğe, bombanın bulunduğu hâl medilir. Gazeteciler sıkılmaktadır. Sıkıldıkları için de, mehtaplı gecede Rus denizaltılarını, Çin balıkçı gemilerini ve Merihilileri keşfederler...

DÖRDUNCÜ PERDE

Sekizinci gün, kamu oyları dansa katılır. Madri'te - evet Madritte - 121 entellektüel yük sek sesle protesto eder. Amerikan sefareti önünde 500 kişi haykırır: «Katil Amerikalılar!». İspanyadaki yabancı işlerin tasfiyesini isteyen bir bildiri 5 bin imza toplar. Uzun süredir «anes tezi edilmiş» bir halk için, bütün bunlar az değildir. Hattâ öyle görünür ki aşırı sağcı hükümetin, askeri ve politik çevrelerinde millî gurur yaralanmıştır. Ama politikanın gurur tamayan kendine özgü zorunlulukları vardır. Çok geçmeden İspanyol makamları «Bombaları bizi Sovyetlerden koruyan büyük Amerikalı müttefik» e kaside düzmeye başlarlar.

Bununla beraber, Londra, Bonn ve Tokyo'da milletvekilleri hükümetleri sorguya çekerler. Nihayet Cenevre'de, Sovyetler Birliği, Amerikalıları açık denizi bulastırmakla ve Moskova anlaşmalarını çiğnemekle suçlar. Washington cevap verir ki, bombaların blokaj mekanizması, uçak kazası, Pentagon'un içinişlemektedir. Klâsik patlayıcı maddeler infilâk etse de (ki durum budur), ålet, en sert şoklara ve ateşe dayanabilir. Teori budur. Teknisyenler, aynı kazanın iki defa Maryland ve Kuzey Carolina'da vuku bulduğunu, fakat Amerikan vatandaşlarının meseleyi böyle bütümdediklerini söyleterler. Sonra bu çok ender olan bir şeydir. Doğru: Ölüm de çok enderdir, hiç de-

kim Cihan, «Bugünkü Batıda hâkim olan sosyalist fikirlerden çok farklı» görüşler taşımaktadır.

2 — Hâkim Cihan, «Marksist doktrine tamamen bağlı kalmıştır». «Sermayenin yaratıcısı emekçi sınıfıdır», «Mülkiyet hakları, sermayeyi eylem olarak elinde tutanın yararını koruyan bir hâkûr» demekte ve memlekette üst sınıfların alt sınıfları nastı istismar ettiğini izaha çalısmaktadır. Partilerin ve devletin üst sınıfların çıkarlarını koruduğu yolundaki kanısını, kitabı bir çok yerinde belirtmektedir.

Yazar, Marksist doktrine uygun olan vaktiçi ihmali etmiş, mübâlîga ve demagojiye gitmiştir. Millî gelir istatistikleri, başlica ihtiyaç maddelerinin tüketimde nüfus başına artışı, ikinci Dünya Harbinde bu yana «hâkûr refah seviyesinin ihmali edilemeyecek bir yükselseme kaydettiligine» delîl teşkil ederken, yazar «ge-

ml bir adım ileri gitmemekte, makine gürültülerini içinde yerinde durmaktadır» demektedir. Çiftçi vergi ödemediği halde, Hâkim Cihan, çiftinin istismarından söz etmektedir. Üniversitemize gelen profesörleri «kapitalizmin casusları» diye nitelendirmektedir.

Ord. Profesör, bütün bunları, «Türkiyeten problemelerinin koyu bir Marksist zayıyesinden» incelendiğinin delîl saymak tadır.

3 — Prof. Sarç, Gandiciliği de, sosyalizmden öte bir karine saymaktadır: (Ma dafaa ettiği toplumu nizamın nasıl gerçleşeceğini gelince, s. 145-151'deki «dar geçit» adlı bölümde yazar, şiddet ve ihlâl voluna gitmek zorunluğunu olmadığı söylemektedir. Diğer taraftan s. 168'de «eski kapitalci örgüt, dipçık, iftira, rüşvet gibi silâhlarla şiddet kullanacaktır. Halkın bu şiddet karşısında direnmeye hakkı vardır» demesi, halkın nizamlara itaatsızlığı daveti suretinde mânalandırmamak kabil değildir. Kastedilen Gandhi'nin -Sayfa 164-

168'de izah edilen- pasif itaatsizliği olsa bile, bu, kanuna aykırı bir davranış teşkil edecektir. Kaldi ki Gandhi'nin yabancı sömürgeciye tatbik ettiği bu usulü vatandaşların, kendi devletlerine ve birbirlerine uygunlamanın istenmesi teçvîz edilemez.

Ozet: Genel eğilimi ve bilhassa son beşte ileri sürülen fikirler karşısında eserin sosyalizm hâdudunu aşığı kanaatine varmış bulunuyorustom.)

Göründüğü gibi, üniversitelerimizde dahi, «sosyalizm nedir, komünizm nedir» bîlen pek az kişi vardır. Hâkimlerimizin büyük kısmının, bilmeklerini bu konuda çektileri sıklıkla örenek olarak, daha önce, Sadî Alkîç dâvâsında Yargıtay'ın ittifakla aldığı kararı yayınlamıştır. Savcılardan ve emniyetin ise, genellikle, her tâşın altında komünistlik gördükleri ortadadır. Bunun içindir ki Türkiye, «Komünizm ne olduğunu bilmenden komünizmi yasaklamak ve cezalandırmak» gibi bir açayıplık içindedir.

gilse başkalarına geldiği müddetçe..

Gerçekte, Amerikalılar fena halde şaşkına döndüklerini güç saklamaktadır. Palomares uçak kazası, PPentagon'un içinde bile, füze taraftarları ile nükleer bomba taşıyıcı uçaklardan yana olanlar arasındaki eski kavgayı yeniden canlandırır. McNamara her halde olaydan yararlanacak ve eski ekipi niha-yet B-52'lerin gidererek azalması na razı edebilecektir.

BESİNCİ PERDE

Araştırmalar devam etmektedir. Papa, Başkan Johnson'a büyük bir heyecanı ve üzüntüyü yansitan bir mektup gönderir. Birleşmiş Milletler Güvenlik konseyi, Hindistanın talebi üzerine toplanır ve olay yerine bir uluslararası komisyon gönderilmesini kararlaştırır. Aragon, kaybolan bomba hakkında bir şiir yazar. Picasso, zehirlenen deniz konulu bir fresk yapar. General De Gaulle, Washington Büyükelçiliğini çağırır. Belki raydan çıkmıyorum ama şaka yapmıyorum. Sadece alev almış iki Amerikan uçağı ve dört atom bombası Kapri, La Rochelle ya da Ostende limanına düşsevdi, neler olacağımı düşünmekle yetinmeyorum.

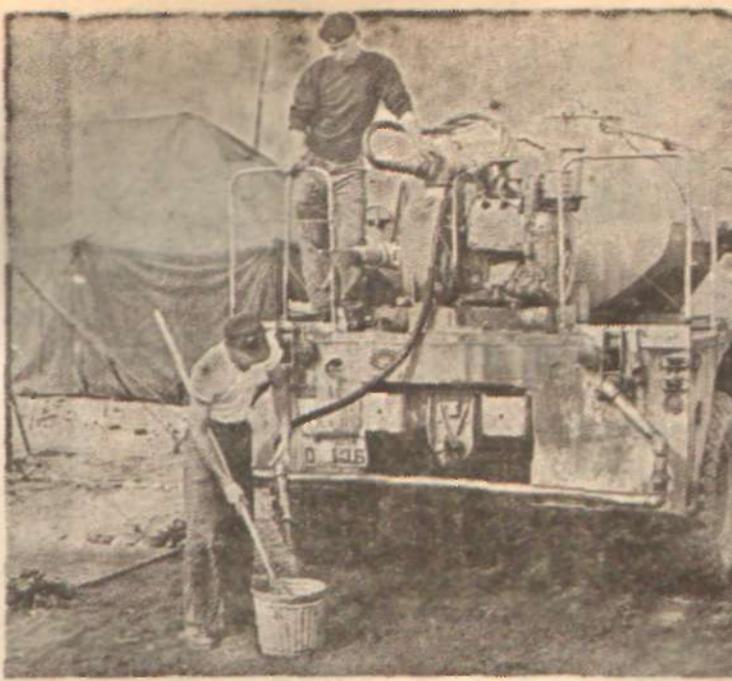
Sükürler olsun ki bombalar, Palomares'e düştüler. Bu, herkes için büyük bir talihtır! İspanvolular kurban vermemişlerdir. Hasta, varalı da yoktur. Merven Anna onları korumaktadır. Amerikalılara gelince, «Kırık Ok» operasyonuna katılan bir Globemaster'in Sierra Nevada'ya çarpak düşmesiyle belki yedi kişi daha kavbetmişlerdir. bütün dünyadan istihzasi üzerine yağmaktadır, ama rahat nefes almak tadırlar. Bokaları lotervada onlara en kul köle ve 26 yıl önce iç haro radyoaktivitesine yakalanmış bir İlkesinin en fakir bıçakını seçmiştir.

Bunun içindir ki, olayda yeni bir perde her halde açılmayacak Bikkin gazetecilerin çoğu Palomares'ten ayrılmışlardır. Muhalif esprisiyle en sona ben kaldım. Dramların daima bittiği sanıldığı anda başlayacağı şeklindeki eski düşünce akıldavdı. Belki de oraya romanım için gitmişim. Körfeze hâkim Mojacar açısından ufak çocukların, kahvenin önünde ayın saatlerini bildiren añaçının yanına konmuş televizyonunu bakıyorlardı. Dönüşte Palomares'in çok dönenmeç yolu inerken, açık ta demir atmış Amerikan armadasını gördüm. Eski fabrika kâğıtları kadar inşa halinde. Vazılık villâlalar bulunan bir sahil düzluğu uzanıyor. Palomares'e girişiye yesilimtrak elbiseleri ve ciste fotozu siyah sankalarıyla jandarmalar, izin kâğıdı olmayanları geri çeviriyorlardı. Çocukları vakalamaları için bu cîneşin aya veterdi. Jandarmalar, Palomares çocukların bombaları kurcaladıkları gibi, kâğıtlarını karıştırdılar.

Amerikan kampı, eski bir kuruş ya da gümüş madeni işletmesinin yıkık duvarları üstünde yerleşmişti.

Bir subay bana, «Elbette gebilirsiniz» dedi. «Herseye bakınız, sonra hükmünüzü vereceksiniz. Benim söyleyeceğim bir şey yok. Ah, yalnız oraya değil. Orası yasak... Bu tarafa geliniz. Paketi 20 santimetreden Philip Morris alabilirsiniz. İşte bütün kövdür bizi birlikte çalısan iki kişi: Berber ve bovacı. Gerisi için kendi yaşımlızla kavruluyoruz». Biraz sonra ona köşeden bakıvorum ve kurbağa adamların Fenike vazoları çıkartıkları haberlerinin doğru olup olmadığına kararlısıydı.

Siz de benim gibi okudunuz: Palomares halkı «Kırık Ok» operasyonunu alaklı bir tonla izlivirmiş ve veni bir flamenco söyleyormuş: «Bomba Perdida».

Palomares topraklarını Amerikalılar suyor.

Demek öyle ha? Flamenko'yu dinleyelim: «Once balık satılmış oldu, Sonra turistler bizi bırakılar. Ve daha sonra, daha sonra yavaştan hastalanacağız. Şimdilik kimse hiç bir şey yok. Ama felâket kapıda bekliyor».

Beşinci haftanın sonunda, radyoaktiviteyi tesbit eden seyyar laboratuvar bir köy evinin yanında hâlâ çalışmaktadır. Askerler, bütün araziyi sulamakta devam etmektedirler. Akaryakıt kamyonlarının geliş geliş arasında, arkamdan gelen sekiz yaşında bir çocuk ceketimi yakaladı. Para mı isteyecek? Hayır. Yüzünde hiç bir ifade kalmamış. Burada geçen inanılmaz şevleri geniş bir el hareketinde tonluyor ve çocuğa soruyor: «Sen ne divorsun, olsun bitene?». «Öleceğim herhalde, ama bilmem ki ne zaman...»

Şimdîne diyebilirim? Muhalif olan ne, muhtemel olan ne? Bu satırları yazdığım sırada, dördüncü atom bombasının, plâjın karşısında, öteki üç düşüş söz edilecektir.

Christian MAUREL

GENÇ AFRIKA adlı siyasi derginin başyazarı BEŞİR BEN YAHMED'in Amerikanın Vietnam'da izlediği hedefler hakkında yayınladığı ilgine makalenin tam çevirisini okuyucularımıza sunuyoruz:

HEDEF: ÇİN

Papa VI. Paul ve U Thant gibi dünyada manevi oturttırı büyük olan şahsiyetler Vietnam'da barış kurulması için çağrıda bulunuluyor. Floransa'nın eski Belediye Başkanı Le Piota gibi barışsever bazı kişiler de tarafsızlığına masasına oturtmak üzere zorlamaları bulundular. Oysa, durumu tâhlili yapılınca, bu çağrılarından hiçbirine kulak verilmeyeceği anlaşılmıştır.

İtalyan Dışişleri Bakanı ve Birleşmiş Milletler Genel Kurul Başkanı Fanfan ile La Piota'nın ortak teşebbüsü dünya kamuoyuna açıklanmışlığı sira da Washington'da bulunuyordum.

Birleşmiş Milletlerin koridorları kadar dünyada cereyan eden siyasi olayları hassasiyetle izleyen başka bir yer bulmak zordur. Bu Cam Sarayı dolduran sakin görünüşlü fakat hâyecanlı, hukukçu fakat ihtişalı diplomatlar, hiçbir zaman uygunlanmayacak karar tasarıları peşinde kendilerini tüketirler. Ama, nasıl olur bilinmez, büyük devletlerin kararları üzerinde yin, de etkili olurlar. Dünyanın en uzak köşelerinden gelen en küçük haberler bile Birleşmiş Milletler koridorlarında konuşulur, yorumlanır, değerlendirilir.

zantisinde 3-500 metre derinlikte Amerikalılarla alay ettiği hemen hemen kesindir. Mesele, bombanın ne kadar zaman sonra çözülme tehlikesi olduğunu tesbitidir. İkinci bombanın nkayalarla düşerken yurtildiği muhakkilise bir kapsülü, radyoaktif unsurları serbest bırakarak infilâk ettiğini belirtmektedirler. Onbes hektar arazi bulasmış olabilir. İki yüz hektar, şünhemdir. Nisbeten zayıf bir radyoaktivite bahis konuşudur, fakat yine de bazı köylüler nüfuz etmiştir. Sonuçları hâkında bir hikme varmak için, uzun süre beklemek gerekecektir. Esasen Amerikalılar bir mevsim ve belki de daha fazla kalacağı benzemezdeler, hatta gizli manevraların genişlemesi mümkünür.

Sekiz yaşındaki «bizdik» biley durumunu anlamıştır. Yetkililer bir sev demivrolarsa, haherler iyi olmayı içindir. Acaba Palomares'te «sükût» adı verilen bombardan, denizin mavisi onu yutana kadar, daha birkaç yıl söz edilecektir.

Christian MAUREL

ir. Oysa, Fanfanın Vietnam'da barış teşebbüsü birkaç dakikalık bir hâyecan dalgası yaratıktan sonra sona ermiştir. Bunu sebebi, B.M.'in, görünüşe rağmen, gerçekçi olduğunu. Oradaki diplomatlar biliyorlardı ki, Vietnam için milîzakere şartı geçmiştir, ya da henüz gelmemiştir. Bu gerçeki ben de çeşitli şahsiyetlerle yaptığım temaslar sonucunda anladım. Amerikalı yetkililerle, Asya işleri uzmanları ile (Genel Sekreter U Thant dahil) ve Dört Büyüklerin temsilcileriyle yaptığım konuşmalar sonunda şu kanaate vardım ki Vietnam'da barış kuruluyacaktır.

Kanaatimin nedenlerini anlatıym: Görüştüğüm yetkili kişi lere ilk önce su soruşturdu: Amerika'nın Vietnam'daki hâkî hedefleri ve barış için ileri sürülen şartlar nelerdir? Birçoklarımız gibi ben de Başkan Johnson ve müsavirlerinin Vietkong'u parçaladıktan, Güney Vietnam'da savaşa sona erdirip Saygon'da millî bir hükümet kurduktan sonra çekiliş eit mevi tasarlardıkları sanırdum. Amerikanın harp hedeflerinin bunlar oduena inanıvor ve kendi kendime: «hîcbir zaman bu işi başaramayacaklar,

gündü bu iş Fransızların 20 yıl önce Kuzey Vietnam'da girişikleri teşebbüs kadar imkânsızdır» diyordum.

Amerika'da yaptığı soruşturmalarsonra Washington'un hedefinin hiç de bu olsadığını açıkça anladım. Amerikan yetkilileri sanıldığından daha realistler. Bazı hedefleri dünyada hiçbir ordunun gerçeklestiremeyeceği herkes gibi biliyorlar. Bunun içindir ki peşinden koşukları asıl hedef başka: Onlar Vietnam'da sürekli bir işler manzumesi kurmakla meşguller. Yani Amerika Vietnam'da devamlı olarak kalmaya hazırlıyor ve bu sebeple Vietkonga ancak ken c' işlerini ve ulaşırma yollarını savunmak, serbest tutmak gerektiği zaman saldırır. Amerikalılar Vietnam'da Çin kafa tutmak ve Stalin Rusyasından çok daha tehlikeli gördükleri Çin rejimini fırsat çıkararak târik etmek için bulunuyorlar.

Stalin Amerikalılar için Ikin-ci Cihan Savaşında bir müttefik Yalta'da da aynı haklara sahip bir es idi. Mao Tse Tung rejimini ise Amerika ne tanımış ne de kabul etmiştir. Washington Kita Çin'in kesin varlığını inanmamış ve onu yok etme çarelerini araştırır. Bütün Dünvâda yaygın kanatın aksine olarak Amerikan sorumluları Mao Tse Tung ile ekipinin bir gün devrilebileceğini bessabat kâtiyorlar ve böyle bir olayı târik dekile bile kovalayışma yollarını araştırıyorlar.

Bu nokta bir kere anlaşıldıktan sonra bütün Amerikan politikası aydınlaşmış olmuş oluyor: İhtiyaç Çang Kay Şek'i hâlâ desteklemekte inad, Kita Çin'in B.M.'e kabulün önemini teşrif etmek. Pekine Güney — Doğu Asyada nüfuz bölgesinde ve menfaat tanımı red, ve nihavet Vietnam savaşa hep bu görüşün mantık sonucudur. Amerika VietnamARBİRLİĞİ'nden kurtarmak için değil 'su ya da bu şekilde Mao'nun devrilmesini sahâlamak için yapmaktadır. Bu şartlar altında Hanoi'ün barış isteyip istememesinin hiçbir önemi yoktur. Eğer Amerikalılar sadece Çin'i teşrif etmek ve genişlemesini engellemek amacıyla gülselemedi, o zaman Hanoi'ün bir öncemi olurdu. Bunun gibi, Vietkong da Amerikalıların gözünde asıl savaşın faktörlerinden sadece biri olduğunu, onu ne tamamen târihine ne de bölümde çalışır. Hatta Vietkong'un ne istedigini öğrenmek bile umurlarında değildi.

Bu akla hayret veren teşebbüs içinde Washington'ın önemli olaş cihet, Çin'in Tayland, Laos, Kamboç, Endonezya ve Afrika'da müttefik bulmasına ya da o taraflarda ovalacılı hâdise yaratmasına mutlaka engel olmaktadır. Aynı derecede önemli olan başka bir nokta, Sovyetlerin târifsiz kalmasını ve Avrupanın ses çikarmamasıdır. Bunu sağlanmak için ise Amerikan politikası bir yanda barış içinde birlikte yaşamak, diğer yanda NATO'yu Asya'da anagâ etmeye çalışmaktadır. Ashinda NATO memleketlerinden istenen askeri ve da malî yardım değil sîrf siyasi bir katkıdır.

Eğer bu tâhlil doğru ise -ki maalesef öyle olduğuna dair çok delil var- Vietnamda barışın kurulması şansı çok uzak görülmektedir. Barış çârpları ise ancak dünya çapında bir baskı niteliğini aldıgı zaman -bir de receve kadar- etkili olabileceklerdir.

Ceviren: MEHMET BORA
Şahin polisinin
yeni marifetleri

Bin Berkâ'nın kaçırılışı olayının gizli polis faaliyetlerinde ve bir modaya yol açacağı anlaşı-

lıyor. Bu modaya ilk uyan Şahin polisi oldu. Bin Berkâ'nın kaçırılışından üç gün sonra, Bonn Üniversitesi Tıp Fakültesinde okuyan üç İranlı talebe, ortadan kayboldular. Polisin giriştiği araştırmalar bir sonuç vermedi.

Aynı sonuna doğru Brüksel polisi, şehrin dışında bir hangarda körümüşmiş bir ceset bulur. Hâberdar edilen Alman polisi, olay yerine gelir. En ufak şüpheye yer yoktur: Ceset, kesinlikle kaybolan üç talebeden Ali Hayati'ye aittir. Oteli iki talebe İrac Damie ve İsmail Rehnorna'dan hâlâ bir haber yoktur. Alman polisine göre, iki genel 1. istekleri ile ikametgâhlarından ayrılmışlardır. Alman polisi, şüpheli bir acelecilikle târikatı kapatma çabasındadır. Ne var ki, kayboyan İranlıların bazı Alman talebe arkadaşları meseleyi kapatmaya niyetli deziplinlerdir. Kendi imkânlarıyla bir târikatı girişmişlerdir ve görmüşlerdir ki Rehnorna, ikametgâhimi terkederek ne traş makinasını ne diş fırçasını goturmıştır. Tam bir kargaşalık içindeki odada, 500 Mark «unutulmuştur». Ayrıca Rehnorna'nın Tahrandaki ailesi, çocuklarından ne bir mektup, ne de bir hayat işaret etmemiştir.

Alman polisine göre, bütün bunlar büyük bir dağınığın befitisidir. Ama bu izah, İranlı talebe'nin Alman arkadaşlarını taşımış yeterli değildir. Onlar kamu oyuncularını çekerler ve alıdkarı bilgilerle öğrenirler ki, Colonne'a yerlesmiş İran gizli polisi Savak'ın içindedir. Alman polisi bunu nerkesteñ yi bûmestedir. Bildiği için de işi ağrından aymakta ve ortbas etmeye çalışmaktadır. Şâha ve polisine en utak üzüntü vermemek gereklidir. O Şâha ki, Ankara Ortadoğu Üniversitesi Talebe Cemiyeti Başkanı Muammer Soysal'ın Türk hükümeti tarafından cezalandırılmıştır. İsrâl'de mola vermemi ilk defa olarak redetmiştir. Alman makamları böyle alıngan bir Şâh üzmekten dikkatle kaçınılmaktadır. Bonn ve Tahran arasında özellikle ekonomik ilişkiler mükemmelidir. Bu güzel ilişkiler, İran hükümetinin «komünist» etiketini yaptığından muhalif «Iran Millî Cephesi»ne mensup bir kaç talebe için bozmanın anlAMI yoktur.

Ne var ki, mesele pek kolay kitâbuna uydurulacak bir biçimde değildir. Bu sebeple Alman Dışişleri Bakanlığının bir temsilcisi, Bonn'daki İran Büyükelçiliği yetkililerinden biriyle görüşmeye gidiyor. Asıri diplomat ihtiyatlılığı ile ve çok nazikâne bir biçimde, kaybolan talebe hakkında bazı bilgiler ister. İranlı diplomat bu soruları geçiştirmeye çalışır, ama çoxca nüdete kapnarak haykırır: «Bu konuda israr ederseniz Dogu Almanyayı tanırız!» Bu büyük tehdit karşısında, Alman diplomat fazla israr edemez...

O hâde mesele kapanmış mindir. Tamamen kapanmış denecez. Şâhın sahneye 29 yaşında başka bir İranlı talebe, Hasan Mesâli, girmiştir. Hasan Mesâli, Almanyada yaşayan ve hemen nepsi Şâhın polis rejimine karşı olan şanın İranlı lideridir. Genç talebe Alman polisinden, herkesin ayaç çârplama nümaye istemektedir. Hasan Mesâli, İranlı diplomat bu soruları geçiştirmeye çalışır, ama çoxca nüdete kapnarak haykırır: «Bu konuda israr ederseniz Dogu Almanyayı tanırız!» Bu büyük tehdit karşısında, Alman diplomat fazla israr edemez...

Hasan Mesâliyi korumakla görevli Alman polis memuru, onun aynen adını Savak ajanları tarafın dan izlediğini bilmekte ve söylemektedir. Ama Alman polisinin yapabileceği bir şey yoktur. Zira ajanlar, diplomatik pasaporta sahiptirler. Bu sayede rejime karşı olan İranlılar, diplomatik pasaporta sahiptirler. Bu sayede rejime karşı olan İranlılar, pasaporta sahiptirler. Bu sayede rejime karşı olan İranlılar, pasaporta sahiptirler. Bu sayede rejime karşı olan İranlılar, pasaporta sahiptirler.

Vietnam'da vahşi bir istilâ ordusu ve Türk aydınının sorumluluğu

Asya ve Afrikada cereyan eden Millî Kurtuluş Hareketlerinde beliren buhranların, göze çarpan bocalamaların hepsinde, Türk Aydin'ının bir sorumluluk payı vardır. Bu sorumluluk bizim omuzlarımıza; Atatürk'ün Önderlik ettiği Türk Millî Kurtuluş Hareketlerinin fikir esaslarını işleyemek, ve onları bütün sömürge ve yarı sömürgelerin kurtuluşu önderlerine aktaramamak yüzünden yüklenir. Bu fikir ve hareket esaslarını çok defa soy-suzlaştırmak ve inkâr etmek ise, bizim ayrı bir suçumuzdur..

Şevket Süreyya Aydemir

T.H.A./UPI/ ajansının yayınladığı fotoğrafta görünen südür: Vietnam'da bir Amerikan tankı, arkasına urgularla bağlanan bir cesedi sürüflet. Bu tankın arka plakasında "US Army — 12 BX 84" işaretleri vardır. Bu cesedin sahibi olan Vietnamlı, o iplerle belki de canlı olarak bağlanmıştır. Tipki Ortaçağ Ingilteresinde Krala karşı gelenlerin atlara bağıltırı verlerde sürütlükler parçalandıktı gibidir.

Tank, Vietnam'da şimdi 235 bin kişiye çıkarılan ve gerekirse 1 milyon kişiye de çıkartılacağı ilan edilen Amerikan Ordusuna aittir. Bu ordu, Pasifikteki 8. Amerikan Filosunun zırhlıları, muhripleri ve Tonkin körfezindeki uçak gemileri ile desteklenir. Amerika'da icad edilen her yeni harp vasıtısı, günde günde Vietnam'da tecrübe edilir. Ultra modern her türlü silahlardır, gökten uçaklarla savrulup ormanları yapraklarını döken, ağaçları yakan, yahut halkın tek gidası olan pırınç taralarını ateşe veren kimya teripleri durmadan kullanılır. Amerikan resmi tebliğlerine göre günde 100 çıkış, 300 çıkış, 500 çıkış yapan Amerikan jetleri, yolları, köprüleri, trenleri, köyleri, kasabaları durmadan bombardılar. Amerikan tebliğlerine göre Amerikanın Vietnamda günlük masrafi 1.5 milyon dolarıdır. Ama şimdi Amerika Cumhurbaşkanının, sadece ek masraf olarak Vietnam'da 14 milyar dolar, yani Türk Devleti bütçesinin 10 mislini sarf etiği alındığı da malûmdur. İlk ağızda yalnız Helikopter sanayine yapılan siparişlerin yaklaşık 550 milyon dolar olarak açıklanmıştır. Amerikanın en yet kil adamı ise, Vietnam savaşısının 1966 yılının Amerika için bir refah yah olacağının müjdelemekten çekinmez. Hem de arkasından sunular da söylemiştir:

— Peki ama bütün bunlar niçin?

Amerika'nın cevabı basittir:

— Yabancı bir kuvvetin, başka bir Ülkeye tecavüzlünü önlemek için...

— İyi ama, Vietnam'a tecavüz eden yabancı kuvvet kim?

Hem Amerikalılar acaba Vietnam'ın veriliş mi?..

İşte bu noktada bütün cevaplar durur. Daha doğrusu bugün artık Amerikada söyle konumalar yayılmaktadır: «Vietnam'da ne bir Cinli, ne bir Rus askeri görüldüğünde dair tek vesika nesredilememistir!» Doğru olan da budur. 1954 de sunulmuş şekilde ikiye bölünen Kuzey ve Güney Vietnam'ın (¹) Millî Kurtuluş Cephesi, bütün Viet-

— Bizi Vietnam'da durdurursanız karışmam! Arkasından sıra Türkiye'ye gelir!..

Amerikanın Türkiye'ye bir

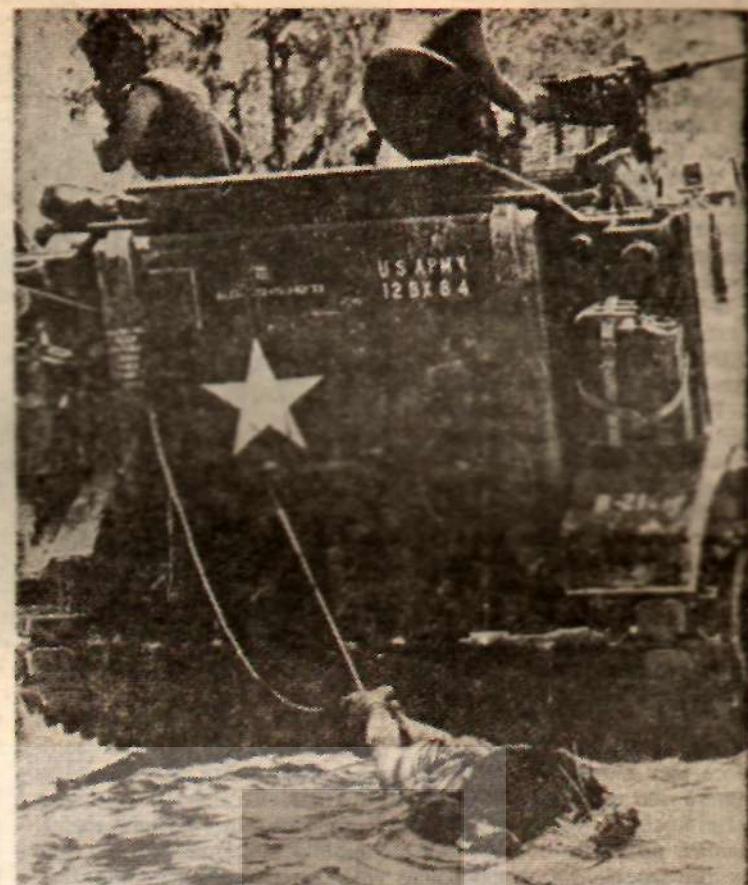
İşte bu noktada bütün cevaplar durur. Daha doğrusu bugün artık Amerikada söyle konumalar yayılmaktadır: «Vietnam'da ne bir Cinli, ne bir Rus askeri görüldüğünde dair tek vesika nesredilememistir!» Doğru olan da budur. 1954 de sunulmuş şekilde ikiye bölünen Kuzey ve Güney Vietnam'ın (¹) Millî Kurtuluş Cephesi, bütün Viet-

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR'İN SON ESERLERİ

1 — SUYU ARAYAN ADAM	İkinci Baskı
2 — TEK ADAM, Cilt I.	İkinci Baskı
3 — TEK ADAM, Cilt II.	İkinci Baskı
4 — TEK ADAM, Cilt III.	Tekrar basılmaktadır.
5 — İKİNCİ ADAM, Cilt I.	Cıkmıştır.
6 — TOPRAK UYANIRSA	Tükenmek üzere dir.

Cıkacak eserleri:

- 1 — İKİNCİ ADAM, Cilt II.
- 2 — MEKEDONYADAN ORTA ASYAYA: Enver Paşa

nam'ı hem dış, hem iç düşmanın kargalar bile giller ama, bu sözler Amerika'daki harp sanayicileri ile Borsaciların ağızlarını sularını aktır.

Sonra Amerika, istilâ ettiği yerlerde, satılık kızlar gibi, satılık Generaller de bulur. O Generaller ki, en kabadayıları bile vaktiyle Çin Hindi Fransız Ordusunda ancak onbaşılık rütbesine yükseltirlerdir. Ama simdi 300 bin kişiye çıkarılmış üzere olan ultra modern silahlardır istilâ ordusuna, 500 bin kişilik ücretli askere, uçuk, geni filolarına, hesapsız icatlara maliktir.

Sonra Amerika, istilâ ettiği yerlerde, satılık kızlar gibi, satılık Generaller de bulur. O Generaller ki, en kabadayıları bile vaktiyle Çin Hindi Fransız Ordusunda ancak onbaşılık rütbesine yükseltirlerdir. Ama simdi 300 bin kişiye çıkarılmış üzere olan ultra modern silahlardır istilâ ordusuna, 500 bin kişilik ücretli askere, uçuk, geni filolarına, hesapsız icatlara maliktir.

— Ama sonra ne oldu? Hiç! İlk Millî Kahramanlar, az sonra saraylara kapandılar. Saray ilküyti yedi ve ülküsüz kalan kahramanlar, sırata satılık ajanlar haline geldiler. Bir Milletin Liderleri satılık olunca da, onlara pey sürmekte herkesin hakkı vardır. Daha pahalı satılanlarla, daha ucuz razı olanlar arasında elbette ki bir post kavgası başlayacaktır ve bunlar ancak yabancılardan faydalanaacaktır.

Nitekim simdi Vietnam'daki mücadele, evvelâ, millî istiklal ülküsüne sadık kalanlarla, kendilerini satışa çıkarılanlar arasında arasıdır. Ve Amerikan Ordusu, işte bu satılık azınlığın yardım ile, kendi işlerini kurmak ve korumak için çarpışır. Fransızlardan sonra Cenevre konferansında ikiye bölünen Vietnam'ın Kuzye kısmında ise bir Halk İdaresi vardır. Ziyaretçilerini iki qadı bir evde kabul eden bir Lider, memleketini hem Amerikanın, hem Çin'in eline düşmekten kurtarmaya çalışır. Fakat Amerika oralarını o kadar bombalar, o kadar tarihî eder ki, bu tarihîtan sonra gelecek acılı dalgası, bu ülkeyi ister istemez Kita Cininin kulağına atabilir. Güney Vietnam'daki Millî Kurtuluş Cephesi, yanı Vietkong ise, ancak mağaralarda ve ormanlarda barınır. Ama onlar da çökerse, Vietnam'a yerleserek olan, herhalde Amerika deşildir. Amerika, milletlerin ruhunu ve cămın akımını anlamaktaki cehaletinin cezasını zaten her gün şdemektedir. Bu nun sonu ancak, onun bir gün, mutlak yalnızlığı ve kendi harp sanayisinin tüketim kritizinde bunalmasının sinmesi olacaktır.

Cünkü dünvada veni haro sahaları omanın da elbet bir sınırı vardır.

Peki ama, Vietnam'da olan biten bu seylerin muhasebesinde acaba, Türk aydınının hiç bir sorumluluğu yok mudur? Elbetteki var. Çünkü Türkiye, Birinci Dünya Harbinden sonra, yani yaşadığımız çağda Emperyalizme karşı ilk mücadeleyi açan ve muzaffer olan ülkedir. Bu zaferden sonra Türk aydınına düşen vazife oyu ki, adına Millî Kurtuluş Hareketi denilen çağdaş ve cihan ölçüsünde hareketin fikir esaslarını işlesin. Onun tarihi şartlarını aydinlatır. Problemlerini çözümleyerek bu hareketin prensiplerini ve ideolojisini, bizim yolumuzdan geçecek milletlere hediye etsin. Yani tarihin Türkiye'ye naip ettiği bir misyonu şebeke ve fikir öncüsü olsun. Öyle ki, simdi bu hareketlere giren bütün milletler ve filkeler, Atatürk ve Türkiye misalinin verdiği heyecandan ve tecrübelerden gida alarak, düşmanlarına karşı tek dili konuşsunlar.

Halbuki bugün bu ülkelerin hepsi de, ayrı ayrı bir takım arayışlarını içindeler. Parçalıdırlar. Hatta Hindistan ve Pakistan'da olduğu gibi, karşılıklı bir yahňayaklar kavgası içindeler. Bunun neticesi, adına Yeni Emperyalizm denilen vahşi şahlanmanın bu ülkelerden herbirine, dilediği gibi sokulmak ve saldırmak imkânı bulmasıdır... Hülâsa, hatta yalnız Vietnam'da olandan da değil, Güney Amerika, Asya ve Afrika'nın bütün ülkelerinde gözle çarpın fikir ve prensip celîmelerinden, Türk aydının fikir yoksunluğu ve kendi ülkesinin inkilâçı geçmişine arka çeviri si büyük ölçüde sorumludur. Halbuki Mustafa Kemal daha Erzurum Kongresinden önceki günlerde, yani dünya emperyalizminin en güçlü ve Türkiye'nin en perisan günlerinde sunular söylememis midir?

— Bugün, doğan güneşin nasıl görüversam, yarın Asya ve Afrika milletlerinin hürriyet ve istiklâllerini de öyle görüyorum...»

Büyük Atatürk! Seninle aramızda ne kadar kısa bir zaman, ama ne kadar derin bir görüş ayrılığı var...

¹ Çin Hindistan'ın Fransızlar tarafından istilâsi 1890 larda tamamlandı. Fakat ikinci Dünya Harbinden buraları Japonlar tarafından işgal edildi. 1945 de Japonya yenilince Fransızlar tekrar hâkimiyeti almak istediler. Savaş başladı ve 1954

de Fransızların yenilgisi ve Çin Hindinden çekilisi ile bitti.

21 Temmuz 1954 de Cenevre milletlerarası bir anlaşmaya varıldı ve Çin Hindî yarımadasının Doğu kısmını içine alan Vietnam ikinci bölündü. Kuzey Vietnam 164.103 kilometre kare arazi üzerinde 15 milyon 900 bin nüfus barındırıyordu. Güney Vietnam 171.231 kilometre kare üstünde 12 milyon 500 bin nüfusa malik oldu. Bu, tek ülkenin ve tek milletin suni bir parçalannasıydı.

KÖPRÜ YAYINLARI SUNAR

ÇAĞDAŞ DÜŞÜNCEDE TOPLUMSAL TEPKİ

Derleyenler:

Dr. Mehmedcan Köksal
Mehmet Harmancı

En ünlü toplumcu düşünürlerin yaratıkları ve katıldıkları akımların açıklanması, seçilmiş metinler, bir arada...

7,5 lira

2

AÇLA, SEVGİLİ MEMLEKET

Alan Paton'un Güney Afrika'nın aç ve yuvazılının büyük kentlere akımlarının, iktisadi, siyasal ve tabiat kavgalarının yansığı ünlü romanı

10 lira

Genel Dağıtım:

UGRAK KITABEVİ

Beyazsaray — Beyazıt/İst.

YON — 061

RENE MAUBLANC SOSYALİZMİN FELSEFESİ

Ceviren:

ASIM BEZIRCI

96 Sayfa 3 Lira

Oluş Yayınları - İstanbul

(YON: 063)

İSTANBUL SANAYİ ODASI DERGİSİ

15 MARTTA ÇIKIYOR

Sanayiin sorunlarını

İSTANBUL SANAYİ ODASI DERGİSİNDE

Bulacaksınız.

(Basın: 9495)

ASİKLARIN ÇEKTİĞİ

Fakir Baykurt

Halk edebiyatında gelip geçmiş hangi aşığa baksak, ömrün aşk yüzünden zehir olup bittiğini görürüz. Seviyor seviyor, ulaşamıyor, ulaşıyor, sorduremüyor, aşk denen tatlı zıkkım söyle bir nesne ki demek, sonunda aşığı acılarla gömüyor. Söylediği dert, çaldığı dert oluyor o zaman. Ve çıkışa çıkışa söyle bir aşk tanımı çıkıyor ki ortaya, Sivrialan köyünden VeySEL SATIROĞLU, «Sevdigine kavuşamazsan aşk olur» deyip kesiyor. Zindanlar geliyor, silrgüler, sürülmeler geliyor, ölümler oluyor sonunda. Dün öyleyim. Bugün de öyle mi olacak? Böyle mi gidecek? Elbet biraz öyle olacak, biraz söyle gidecek. Bugünün kökü dündedir. Dün onlar öyle oldukları için bugün biz böyleyiz. Çektiklerimizin coğunuñ nedeni dündedir. Dünkü aşıklar, daha önce aşıklar getirmişler bugünkü durumu doğrular yanlış tutumlarıyla, tepkilerle. Bugünküler de el ele verip karşı koya koya, düzeltmeye doğrultuya çalışıa çalışıa, varına aktarırıvolar. Aşıkların kara yazısı, bir «yanıkaras» gibi, sürüp gidiyor. Kavuşamıyorlar, aşk oluyor.

Dönenden döheme değişiyor aşk ve aşık. Hiç aklınızda hayalinizde yokken, «Sorumluyum ben çağımdan» diye, sanatın en doğru bulgusuyla Aşk İhsanı çıkışır geliyor. Gelenek, onun da eline «4+4» gibi, «6+5» gibi ölçülerle sazi vermiş. Şimdi bu araçlarla bambaşka bir sevgilinin ardı sıra koşup duruyor. Türküler yakıyor, koşmalar düzüyor; artık düşünde içtiği «dolusuya değil, bambaşka bir «özsu» ile, düşünde gördüğü kız içi dekil, bambaşka bir sevelli içi, halkın içine kurtulması, dengeli, sapaslaşam bir toplum düzeninin kurulması için; kahvelede, hanlarda, uzak köylerde, harap kasabalarında çalıyor, söylüyor. «Sorumluyum ben çağımdan» deyince, sanatının özü değişiyor, yokşulluklar içindeki Türk halkının sorunları, sana'ının da baş sorunu olup çıkıyor.

Demek vekilişsin, vay benim başım!

Yediğin her yemek bir yılık aşım.

İctiğin her kadeh dolu gözbaşı,

İşlediğin kusura bak kusura!

Doğrudan doğruva «duygusuz prens» in karşısına çıkarıyor. Toplumsal kavganın ortasında yerini alıyor. Aşkı alıp dağ dağ kaçırın Kesis, Körödü'nün cebelleştiği Bolu Beyi değildir karşısındaki: köylerin, geniş ekeneklerin haksız sahibi ağa, ağanın sözçüsü: halkın haklarını toplayıp kendine alan düzenin rahat insanı, rahat insanın sözçüsü olan politikacıdır. Kanun yapma yetkisinin coğu onun elindedir. Devlet bürokratının coğu ondadır. Okullara, yavın organlarına, haberleşme araçlarının coğuna o karışır. İhsan'ın elinde ise, sadece sazi, sadece sözü vardır. Ama «gül ebi ortada işte, o haksız, bu haklı», İhsan'ın bir de haklılığı vardır.

De şimdi yaşamak denir mi buna?

Ahurda doğurur gelinim Suna.

Sanatın özü değişince, ister istemez kelimeler, kafiyeler de değişiyor. Belki varın biciği de değişecek, bambaşka bir halk şiirini fışkırıp çıkacak ortaya.

Günümüzün edebiyat bilgileri, «Uygarlık ilerledi, bir sırı yeri araclar çıktı, insanlar köylerden kentlere akıyor, halk şiirini geleceği bitiyor, bu zincirin son halkası VeySEL'dir, o da öldü mü tamam!» deyip çıkışırıvolar. İhsanı, yüksek halk dağlarından esip gelerek bu yarayı kesin olarak yalanlıyor. Elbet ortada deşiken koşullar vardır. İnsanlar kentlere akıp «uygar» oluyorlar, sorunlar deşıiyor, ama halk bitmüyor. Halkın çilesi avni. Deşik yavşıklıkta, deşik derinlikte bu çile sürüp gidiyor. Halk şiir de deşiserik sürüp gidecek. Çile bitince, şiir bitecek mi? Onu da sanmıyorum. Halk kurtulsun, devlete ve düzene halk egemen olsun. İhsanı vine şiir söyleyecek, saz çalacak. Bu sefer halkın mutluluğunu söyleyecek, onu çalıp çağıracak. Bu İhsanı olmasa, başka bir İhsanı bulu yapacak.

Sorumluyum ben çağımdan,

Düz ovandan, dik dağından,

Sömürgeyi torağımдан

Sürenedek yazacağım.

Halkım uyanmasın dive

Gereklər gizdenir, uye?

Anayasam rastan köye

Girendekey yazacağım.

Âşıklar bir gün bu amaca ulaşmışlığını göreceklər. Ama kendi sanılarının aksine, hemen susmayaçıklar. Yine yazıp söyleyecekler. Bunlar olup bitene kadar da cekmedikleri kalmayacak. *Bağışına Kesişleri, Bolu Beyleri dinkiljlerden* da-ha hesablı kitabı, donatımlı... Dirençlerini sürdürürken, en çok âşıklara, halkı sevenlere, halkı uyarılara edecekler, onlara çektiirecekler. Cağınlı sorumunu yüklenmek, cağına va-kıṣır bir yürek sevmek, halk için hak davası gütmek, acıçıs, işkencesiz vürütlülecek savaşlardan deşildir. Âşıkların falan yerde tutuklanmasına, filan verde vargilanmasına hiç sasnamak gerek. İhsanı, halk şiirinin «savascılar» damarlarından geliver. Matematik kadar kesin kurallar var bu savasın. Nesimi-nin vüzmüşler derisini. Sevrani'nin ölümsüle ferman çıkarımlar. «Sorumluyum ben çağımdan» devit de onların işlediği sue'u, eündas anlamda veniden isledin mi, senin de vonun, eninde sonunda, orava, aynı vere varır. İki kere iki dört gibi. Çünkü, eündas denen ot, «edins» denen köklü üzünlünde biter. Sonunda Zülfü var, zülfen var dive bir bestəye dalmalı mı peki aşk? Aşk olan, aşk olduğu içi böyle bir hesaba

dalamaz. Aşık için ölüm, zulüm; sevgi savaşın çok belli bir tecellişidir. Buntarsız savaş olmaz. Sen yanmazsan, ben yanmazsan, karanlıklar aydınliga? Çağandan sorumlu aşık, halkın aklı, anlamış, uvanmış çocukudur. Böylece bu evrenden altı saat, ölümsüzlerin eyleştiği mutlu evrene taşır etini kemiğini. Burada kalan koşmalar türküler, başka ağızarda, başka seslerde savası başarıya ulaştırır.

Iki oldu geliyorum

Boşayım iş diliyyorum.

Torpilim yok biliyyorum

İnsanım kâfi değil mi?

Değil elbet! İnsandan dayı emmi sorarlar. Hiç sormasalar diploma sorarlar. Diplomalar veren okullar aslanın ağızındaysa, iş kaplarında insanın insan olması yetmivorsa, aşık savaşacak bu düzende. O damdan bu dama stı̄nan kadersiz Rüstem'in safliğiyle hep soracak, hep soracak: okulun, okumanın ne denli zor bulunur bir Bursa kuması olduğunu anlayacaktır. Savaşını buna göre venden avarlayacaktır.

Anacım be, aksam eve dönünce

Neden hep ağızvon, gülsen olma mı?

Köyde bana «piş» dövşar, ne dimek,

Birinden öğrenip gelsen olma mı?

Geçmişin aşıkları içinde vermeçiler yok muydur? Çok vardı. Kaderden wykimovlorları. Doğayı, dünyayı, tanrıyı, insanı, toplumu yeriyorlardı. Sadece veriyorlardı. Düzene dokunan azdı.

Yokladım kızırdan vezire kadar

Bana zulmetmedik zalim kalmadı.

Seyrani de bekçiden bakana kadar yöneticilerden yakınıyordu. Ama sadece yakınıyordu. Bir kapanık, içine dönük, bir bitmez tükenmez yakınıma; savaş bitirmiyor, devirler dönenler boyu yerinde savduruyor, karanlıklar içinde bocalayan halka bir işk getirmiyordu.

Küçük lokma le dolmaz avurdı

Ne yaman, insanı kasti kavurdu.

Cihannı kılınnı göğe savurdu

Geçti sadareye hayvan olanlar!

Böyle söyleyeniyordu Seyrani. Sadareye havanın olanlar geçti, peki ne olacak, yol nedir, yön nedir? Sanat denilen büyük işlak bûsbütün havaya, bûsbütün vere mi tutulacak hep? Hiç «ileriye tutulmuşacak mı bu? Bence İhsan'ın öteki aşıklardan ayrıldığı nokta burası. İhsanı, «Balta» şiiryle, «Nast» şiiryle, «Zulüm» şiiryle bizim için çok önemli bir noktaya gelmiştir.

Ne demek oluyor bilginiz çoksa,

Bînimiz ağ ölü birimiz toksa,

İstemem, değişim bo düzel, yoksa,

Elindeki nasıra bak nasral!

Kırtırtı bir yakma yoluına gitmeyeip, toplumsal savaşın, bir düzeni değiştirmeye savaş olduğu bilen, bildirem bambaşka bir aşık olarak konuşuyor İhsanı. «Anayasam raftan köye, girenedek yazacağım!» dierek murad ettiği düzene de açıklıyor. Onun öncekilerden ayrıldığı noktası, yol gösterici, yön gösterici tutumundur. «Bıçak Kemikte» şiiryle, İşçiye, işsiz, köylüye, yazara, terlikçiye, aşıklara, ozanlara apaydinlık bir işk tutuyor. «Kurtuluş» şiirini, başı başına bir usulidir. İki be insanın yaşı kadar yaşaması var sanki karşımızda, bir geniis duvara Türkeli insanların yürlüvüşünü çiziyor, boyuyor. Kimi eşeini, kazını almış, dağ bâvir.. Kimi baltasını çulunu almış, sıra sıra.. kimi vaş, kimi ergen, kiminin beli dayalı, kiminin elinde dirzen, bırvâzı bura bura.. davul sesleri arasında, herkesin ağızında bir haber, herkes haberini birbirine vere vere.. kimisi bir ciblak taya binmiş, kimisi göşüsünü açmış, koca millet bir avdını bulmak için karanlığa vura vura.. yürüyor. Avak seslerini, taşlarda kayalardaki nal seslerini, vürüyüşün gürültüsünü duyuyor, tozunu dumanını eöhüvorusunuz.

İhsan'ın saçına sakalı bakıp. «Yok canım, bu şiirler onun işi değil, ona öğretimovlar!» divenler var. Ne güllinci! Bu işi öğretecek kadar bilen olsa oturun kendisi vadmez mi? İhsanı, girdiği savaş içinde hep böyle sırıslar söyleyecek. O, kendi yazmış vazisini bembeyaz alınına. Öyle gidecek. Gereklili erdemlerin hepsine sahip. Gereği kadar zeki, zereci kadar cesareti. Bir de ustalarıvor. Gülden eñe kelimeleri, kavramları, kompozisyon bileşisi artıvor. İhsan'vi dinlerken onun başkalardan ödüll almayı istivacı olduğunu hic düşünmedi. Kendisine gereklili olanı o kendisi varatıvor, daha olmazsa eldin hâltan alıyor. İnsan ve halk ise, tükenecik kaynaklardan değildir.

«ÇOCUK ROMANI YARIŞMASI»nın SONU

Mehmet Seyda

Yurdum hızla kalkındıracak özei seybbüscü organlarından biri, diyeşim «Yapı ve Kredi Bankası» bir daha sefere «Kültür Hizmetleri» propagandası altında yarışma falan açacak olursa, sanatçı arkadaşlarının yararlanmaları, halkımızın da küçük ayak oyunlarını öğrenmesi için, aşağıdaki bilgileri vermeye kendimi yükümlü sayıyorum.

1963 yılında, «Türk Edebiyatçılar Birliği», roman ve hikaye yazarı üyeleri arasında bana da, bir Bankanın ilan ettiği «Çocuk Romanı Yarışması»na deðgin «yazılı şartları» yollamıştı. Bu yazida, kendini mem leketin kültür hizmetine adamak la görevli sayan «Yapı ve Kredi Bankası»nın yayın organlarından «Doðan Kardeþ», bir çocuk romanı yarışması açarak, sanatın bu dalındaki bogluðu doldurmak istedigini belirtiyordu. Birinci gelen esere 12 bin, ikinciye 8 bin, üçüncüye 5 bin lira telîf hakkı ödenecekti. Eserler yabancılara dillere de çevrilecekti. Küçük juri ile Büyük juri'nin yapacakları titiz seçimde, yarışmacıya tam bir güven sağlanması amacıyla, eserlerin üzerine takma adlar konulması da öngörlülmüştü.

Bu yarışma ve yüksek tutulanarmaçanlar ile, «Türk Edebiyatçılar Birliği»nın aracılığının aranılması ile, Doðan Kardeþ Yayınları'na «yeni, milli ve yerli» bir kişilik kazandırmak isteniyordu. Çaðrı ve istek, sanat gevrelerinde yankı uyandırmakta gecikmedi.

Biz, yarışmaya katılmadan önce, işin aslı bir de Doðan Kardeþ'in kendisinden öğrenelim dedik. Telefonda:

«Evet, Türkiye'de çocuk romanları ve hikâyeleri, sîmîdeyî kadar, aslında sanatçı, romançı olmayan öğretmenlerin tekelinde kalmıştır. Bunlar iyi niyetli çalışmalardır ama, ortaya çıkmış kitaplardan da göriliyoruz ki, uzun boylu bir sanat değeri taşımamaktadır. Roman yazarı bütün sanatçılardan bu ya-

rışmaya katılmalarını gönülden diliyoruz. Asıl istek bize yabançı ülkelerden geldi. Batılı editörlerden bir çoğu, «Sizde çocuk romanı hiç yok mu?» deyip bizi utandırdılar. «Varsa hemen yollayın, basalım..» dediler. İşte yarışma bu yüzden açılmıştır.»

denildi.

Paçaları sıvadık. Yarışmaya, sonrasında öğrendiğimizde göre, az buz değil, tam 42 roman gitmişti. Demek, kırkiki yazar, akla hiçbir önyargı getirmeksin, oturmuş ve bu işe emek harcamıştı.

Romanların ilk elemesini, o sırada Doðan Kardeþ'te çalışan Onat Kutlu ile Ahmet Kutsi Tecer yapmış; ayrıdlıkları 18 romanı Büyük jürinin incelemesine sunmuşlardır. Büyük juri ise, Behçet Necatigil, Tahir Alangu, Memet Fuat, Rauf Mutluay ve Küçük juri'de eserleri daha önce incelemiş olan Ahmet Kutsi Tecer'den kurulmuştur. Titizce çalışmalarları ve edebiyat begenileri herkesçe biline gelen bu adlar, yarışmaya katılmış sanatçılara ayrı bir güven veriyordu. Çünkü, eleştirilerle, daha başkaca katıldıkları yargıçlar kurulu üyelikleriyle, hepsi de, edebiyatımızın onde gelen, yargılarına saygı duyulan adları arasındaydılar.

Yarışmanın sonucu, gazete ve dergilerle, kamû oyuna duyarlı. Derece kazanan yazarlar ve eserleri belirtildi. Kazanamayanlar, önceden ilan edilmiş koşullara uyularak, kimseye açıklanmadı.

1964 yılının 30 Aralık günü akşamı, «Yapı ve Kredi Bankası»nın Galatasaraydaki Genel Müdürlüğü yapısında, bir toplantı düzenlendi. Ardından bir «cocktail party» verildi. Güzel sözler birbirini kovaladı. Banka'nın Yönetim Kurulu Başkanı Bay Kazım Taşkent'in, yarışmayı açan, yarışmaya katılanlara ve toplantıda hazır bulunanlara, «Var olunuz, var olunuz..» derken sesi titriyor, gözleri sulanıyordu.

VARLIK YAYINEVİ

YENİ KİTAPLARINI SUNAR:

1. Sabahattin Ali: Kürk Mantolu Madonna, roman, 6 lira
2. Orhan Hamçerlioðlu: Özgürlük Düşüncesi, 5 lira
3. Dostoyevski: Eziler, roman, 3. baskı, 6 lira
4. P. Daninos: Tanrı Babanın Hatırı Defteri, roman, 4 lira
5. Knut Hamsun: Victoria, roman, 4. Baskı, 2 lira
6. Talip Apaydin: Bir Yol, oyun 4 perde, 2 lira
7. E. H. Porter: Pollyanna, Sevinç Kitabı, 2 lira

YÖN: 053

ÇETİN ALTAN'ın

Son cseri

IKİ KİTAP BIRARADA

TAHTIREVALLİ

VE

DİLEKÇE

Fiyat: 5 lira

DÖNEM YAYINEVİ: P.K. 23 — İstanbul

(YÖN: 064)

Bizim eleştirmenlerimizin çoğu, eleştiriye sanattan -şairlikten, hikaye yazarlığından demek istiyor - gelmişlerdir, elbette duygulu insanlardır. Edebiyata, sanata bu ölçüde hizmet onları da sevindirip duyu landırmıştı. Romanları okurken az göz nuru dökmemişlerdi. Alınan sonuçta onların da emeği vardı. Bir Tahir Alangu, «Çocuk Kitapları Üstüne» adıyla o toplantıda okuduğu uzunca incelemesini, Banka'nın bastırıp bütün okullara dağıtmastını olumlu bir hizmet saymak çok haklıydı. Rauf Mutluay da, gene, Yeni Ufuklar dergisinin Mart 1965 sayısında, «Edebiyat Hayat» vermiş Bankanın tutumunu belirtip överken, olumlu bir hizmet gördüğünü inanmakta hak kazanıyordu:

«Edebiyata Hayat, dedim. Yok, bu yoz ve çorak ortamda. Böylece şimdi de edebiyatçının hayatı, edebiyat dışi kalmak zorunluğunda.

Bütün bunları yeni sonuçlanmış bir yarışma üzerine yazıyorum. Doðan Kardeþ'in, yıllardan beri çocuk yayınlarını yoneterek devletin bile boş bıraktığı bir alan gereğince doldurulan bu kültür kuruluşunun düzenlediği çocuk romanları yarışma sindan söz açmak istiyorum.»

Yarışmanın sonucu parlak törenlerle kutlanmış, aradan bir

yıl geçmiş, Banka bir sessizliğe bürünmüştü. Yarışmada kazanan romanlar bir türlü basılıp ortaya çıkarılmıştı. Ne olmuştu; yarışmayı kazanan eserler mi sevilmemiþti, yoksa yazarlar mı «şirin» degildi? Sorduk sorusturduk, gidip konuşuk ve öğrendik ki, bu işe öndeysen, Bay Vedat Nedim Tör, ayrılık sorundan kalmış Doðan Kardeþ'in başından. Yerini, Hayat ve Ses gibi magazin dergileriyle, yaynlaşan Bay Şevket Rado'ya bırakmış. Doðan Kardeþ dergisini de, 23 Nisan 1966'dan sonra, ayh değil haftalık olarak, bu Bay Şevket Rado yonetecemekti.

Konuşma sırasında Müzehher Vâ-Nû ile bana: «Romanınızı basacak değilim. Eski angajmanlar beni ilgilendirmez. İşin ucunda kâr görmüyorum. zarar görüyorum. Bu işin başına, zaten, çeşitli kaprislerle zarara uğratılmış olan Doðan Kardeþ'i kurtarmak için getirdim, yoksa ben de bırakırm..» deyip kesi-

Bizim roman dizilmiş, basılmış, ama kurşunları yeniden da gitilmiştir. Gittik istedik romanları, hemen verdiler. İş kulağıma geldiği zaman, 3 Aralık 1965 günü bir mektupla, Bay Kazım Taşkent'e şunları yaz-

mışım: «Sanat hareketlerine yardım amacıyla ayrılan bir fonu gereksiz sayan, «Hayat» ve «Ses» dergileriyle yürütülen ma gazinciliği tutup, sadece daha çok kâr etmeyi gözönlüne alan bir bankacılık zihniyeti, başında bulunduğunuz mall organda ağır basan bir düşlince durumu na gelmiş olsa bile, bu kesin döneneme sapılmadan önce, eski taahhütlerin tasfiyesi cibetine gitilmesi, kaçınılmaz bir ahlâk borcudur. Son derece iyi niyetle başlatılmış güzel bir jest, bizleri de çekip içine aldıktan sonra, Bankanız içinde geçen şu ya da bu şekilde bir hesapla, bizleri bu hesabın kötü sonuçlarına mahküm etmemelidir.»

Mektubum cevapsız bırakılmıştır. Yalnız, Doðan Kardeþ'in işlerine geçici olarak bakan birisi, «Size, gereğinin düşünülmektede olduğuna dair bir yazı yazılacaktır..» dedi.

Şimdi, bunun gerekini biraz da biz düşünelim: Türk Edebiyatçılar Birliği gibi bir organ, yargılara imza basan eleştirmenler, yarışmada derece almış eserlerin sahipleri, yarışma sonucunu gazete ve dergilerde okuyanlar.. kısacası, bütün bir toplum, Yapı ve Kredi Bankası'nın küçük hesap oyunlarına gelmiş, Bankanın çikarlığı uğruna fena halde aldatılıp atlatılmış bulunuyor.

SOVYET ve İTALYAN SINEMACILARININ ÖZGÜRLÜK TARTIŞMASI

Moskova'da İtalyan Sinema Haftası dolayısıyla, dört gün sürenin, İtalyan ve Sovyet sinemacıları ve eleştirmenler arasında yoğun tartışmalar yaşandı. Sovyetlerden tartışmaya katılanlar kendi kuşakları en ünlu sahne koymularıydı. Guerassimov, Tchoukhrai, Ramù, Koutzlev, Yontkevitch, Donskoï gibi.. İtalyanlardan ise Nanni Loi, Petri, Soldati ve eleştiriçi di Giacomo ve Castello karşılıklarıydı.

Tartışma konusu çabucak çağdaş İtalyan sinemasının değerlendirilmesinden ayrılmış, artistik yaratıcılığın özgürlüğü, sanatçı, iktidar ve toplum ilişkileri gibi temel sorunlara kavuştu. Siniavski olayı, tartışmayı besledi. İtalyanlar bu olayı, Sovyet sanatçılariyla serbestçe konuşmuştur. Fakat açık konuşmalar bile, bazı dagalanmalar yarattı. Tass Ajansına göre, «Sovyet vatandaşları, Nanni Loi ve Castello'nun, Sovyet Rusya'da yaratma özgürlüğü sorununun hükümete açıkça cephe alma imkânı verildiği takdirde çözüm lenebileceği iddiaları karşısında şaşırırlar.»

Sovyetler, çok geçmeden kendilerini savunma durumunda buldu. Nanni Loi, «Bilim adamlarına tanıtığınız deneme hakkını sanatçıdan neden esrigiyorsunuz?» diye soruverdi. «Neden daima bir filmi mesajın olumlu, ya da olumsuz olmasına göre yargılivorsunuz? Fellini'nin Sekizbüyük'ünü yalnız sınırlı bir seyirciye göstermek niye?»

Castello, Sovyet sahneye koymularını ateşten ve öfkeyen yüksək oylamla suçladı ve onları daha küstah, daha saldırgan olmaya çağırdı. Sovyetler ise, bir filmde «faydalı» olması gerektiğini, «hikâye etmekle» yetinemeyeceğini söyleyler. Eleştiriçi Sarkov, aşırılık ve sektörler tehdidine rağmen, ihtilâlci sinemanın insanoğlunun kapitalizme karşı savaşına varlığı olmasının gerçekliğini savundu.

Guerrassimov, «Ruhların Juillet» filmini, onda özellikle İtalyan yüksek soysetesinin yaşayış biçiminin şiddetli birIFESTİMESİNİ gördüğü için övdüğü söyledi. Rusları «klişelmiş duygulara baþılık» ile suçlayanlar şu cevabı verdi: «Bugün klişelmiş duygulardan korkmamak için çok cesur olmak gerekiyor...» Solunda oturan onun sözünü keserek «Bir harp filmi yaparsam size general rol vereceğim» dedi.

Karşı saldırıyla geçen Sovyetler, İtalyan neo-realizminin, «ya bancılaşma» ve «anlaþılmazlık» eğilimlerini suçladılar ve özelikle İtalyan sinemasının estetizm, erotizm ve anımsızlık yönlerini eleştirdiler. Sovyet eleştiriçi Novogroudski'ye göre, Antonioni'nin mesajı, «hayatın ve mücadelein yararlılığını getirmektedir. İnsanlığın yalnız güçsüz değil, eücsüzlük mahkûmu da...» Yontkevitch, üzüldü. Zıtlaşmaları, iki ülkenin ve iki sinemanın farklı tarihî gelişmelerine bağlıydı.

«Politik bir film, yaratıcılık rühünden mahrum kalınamamıştır.» Öte yandan, insan duygularının kesilişi yalnızca Batı sinemalarına birakılmıştır. «Solat ise, Sovyetlerin kültür ile Batı kültürleri arasında bir çelişme görülmeli» söyledi. «Yalnız, toplumlarımızın gelişmeleri farklıdır... Rızım erotizmimiz sizin siktir. Bu doðal... Siz, bizim çoktan vitirdiğimiz bir ask günde ve hizına sahiyiniz...» Tartışmanın en etkili konuşmasının Tchoukhrai yaptığı: «Ben

komünistim. Benimsedigim komünist bir topluma yaşıyorum. O halde Sovyet iktidarı, İtalyan meslektaşlarının gözleriyle göremem. Ama sorunlarım var. tartışmalarım var. İdarî metodlara savaşıyorum. İnanıyorum ki gerçek, fikirlerin karşılaşmasından doğar ancak. Tchoukhrai, Guerassimov'un «yapıcı» ve «yikıcı» sanat avrımına katıldığı söyledi. Ama önce bir soru sormak istiyordu: «Nevi vikacık, neyi vadacaktır? Bunun gibi, karşı -ihtilâle kapılıyacımak gerekiyorsa, karşı -ihtilâlden ne anlaþılaçığı tanımlanmalıdır.»

Tchoukhrai daha sonra 1963 Moskova Festivalinde, Fellini'nin Sekizbüyük filmini neden tuttuğunu açıkladı: «Tarihsel olsalar iyimserim. Ama kötümser olduğu için Fellini'nin filmine oy verdim. İyimser olsayı aleyhinde oy kullanırdım.»

Bundan sonra Sovyet sahneye koymucusu, Sovyet toplumunun gelişini söyledi: «Marks kimseye diploma dağıtmış değil. Bizim ülkemizde tartışılır, zıtlaşır. Ben bazan kazanınanlar, bazan kaybedenlerin tarafına dilerim... Ama gittikçe daha çok özgürlük, daha çok demokratizik.. Bir elma beþ glinde olgunlaşmaz. Özellikle feudal bir toplumdan demokratise, hem de eski tip değil, yeni tip bir demokratise geçmek söz konusu oluncu...»

Tchoukhrai, Siniavski ve Daniel hakkında da, onların saygıyı değil, yargıyı hakkettiklerini belirtti. «Burada gerçek söylenmek ve mücadale etmek olanaklärına sahibiz. Oular bu mücadelede kaçırlar ve kabul edilemeyecek metodlara başvururlar... Ama ben komünistlerin çoku ile aynı fikirde değilim... Dün birkaç yüz kisının tanıdığı bükük korkakları, milvonların bildiği kahramanlar vappak vanlisti». Sanatçı, bir Rus atasözünü hatırlatarak söyle devam etti: «Bir ruble kazandık, ama bir milvon ruble zarar yaptık». Tchoukhrai'nın sözleri, salonda uzun uzun alkışlandı, fakat bazı bağnazlar da onu vıhaladı.

Henri Pierre
-Le Monde'dan

Türkiye, Birinci Beş Yıllık Planın hazırlanmasında millî ekonominin yaratacağı kaynaklar dışında 11,3 milyar TL tutarında ilâve kaynağı ihtiyacı olacağını öngörmüş ve bunun sağlanmasında NATO müttetiklerinin ve O.E.C.D. ortaklarının contribution'larını birinci derecede önem vermiştir ve sonraki oevam etmektedir. Demokratik yaşam içinde kalkınmaya azimli bir memleket olarak Türkiye, batı âlemi yararının bu amaca geniş ölçüde hizmet edebileceğine inanmaktadır.

Özellikle Türkiye'nin Avrupa Ekonominik Topluluğuna katılma kararı, bu anlayışın Türkiye yönünden açık bir belgesidir.

Bu anlayış Türk İdaresine ve tabiatıyla Devlet Planlama Teşkilatına da hâkimdir.

Bu prensiplerden mülhem olan Devlet Planlama Teşkilatı, Konsorsiyumla olan ilişkilerimizin daha sağlam temellere oturtulması; ve Türkiye ile müttetik ve ortaklarının karşılıklı menfaatlerinin her iki tarafta müsterek olan amaca en verimli bir şekilde hizmet edebilmesi esasına göre düzenlenmesi arzusunu duymaktadır.

Bu arzu ve inanç, memleketimizin Konsorsiyumla olan ilişkilerinin aşağıdaki esaslar dairesinde takviyesi läzim geldiği kanaatini, Teşkilatımıza telkin etmektedir.

1 Konsorsiyum, Türkiye'nin sadece kendisine yardım yapılan bir «genişleme halindeki memleket» olarak değil, aynı zamanda OECD'nin bir üyesi olduğunu çalışmalarında gözönünde tutmalıdır.

2 Konsorsiyum görev sahasını genişletmeye temayül etmemelidir. Konsorsiyum liderleri görevlerinin Türk Planının finansmanına yardım olduğu noktasına dikkatlerini toplaymağa çalışmalıdır; özellikle.

Konsorsiyum teknik yardımının yaratabileceği personel problemlerini ve idari ihtilâtları gözönünde tutarak finansman ile teknik yardımın endirek ilgisi dolayısıyla, onu görevleri içine almağa teşebbüs etmemelidir.

3 Yukardaki prensipler Konsorsiyum:

- a. Plan metodolojisi
- b. Plan ve programlardaki politika tercihleri

c. Türkiye'deki kanunların tabii tutulması

d. Plan ve Program nedenlerine varmak için alınması gereklili tedaribler.

e. Plan ve Program uygulaması için gerekli her türlü reformlar üzerinde mütlâa, müâkaşa açmaması gereği zarureti ortaya koymaktadır.

4 Konsorsiyumun yaptığı yardım karşılığı olarak yardımların şartlı oldukları yerler ve Plan ve Program hedefinin gerçekleşmesi yönünden alınan sonuçlar üzerinde bilgi istemesi tabii karşılaşmaktadır. Şu kadar ki bu bilgi isteme «follow up» «on the spot investigation» tekinlerinin ortaya atılmasını hiçbir zaman hakkı göstermez.

5 Türk Planının Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin tasvibine iktiran etmiş bir temel millî tercih olduğu gözönüne tutulmalıdır. Yıllık Planlar (programlar) bu millî tercihin hükümetin genel siyaseti olarak tecelli eden yıllık dilimleridir. Bunlar üzerinde müessir olmak çabaları Türkiye tarafından açıkça davet edilmekçe, hiçbir milletlerarası Teşekkülün veya mütehassusun veya bir yabancı devlet temsilcisinin görevi olamaz.

6 Konsorsiyum, çalışmaları ile Türk İdaresine munzam bir bürokratik yük getirmemelidir. Mevcut milletlerarası teşekkülerin statülerini gereğince yaptıkları mutad çalışmalarından istifade edilmeli ve bununla iktifa olunmalıdır.

7 Konsorsiyum yardımları, amacına varabilmek için:

- a. Mikdarca yeterli,
- b. Kalkınma Kredisi şartlarına uygun

c. Süratlı,

d. Az bağıntılı,

e. Devamlı hukuk prensibine uyar olmalıdır.

8 Konsorsiyum yardımları millî tasarrufa bir ilâve niteliğinde olduğuna

KONSORSİYUM

VE PLANLAMA

TEŞKİLATI

Türkiye'ye, Konsorsiyum kanalı ile, yardım yapan ülkeler yıldır Türk planına el koyma teşebbüsleri lâzımdır. Ne var ki Devlet Planlama Teşkilatının dört müsteşarı da (Şinasi Orel, Osman Nuri Torun, Ziya Müezzinoğlu, Memduh Aytür), bu teşebbüslerle kesişenlikle karşı durmuşlardır.

Amerikan Yardım Teşkilatı, defalarca Plan'a yer alacak projelerin kontrolüne, hatta kendileri tarafından yapılmasına kalkmışlardır. Konsorsiyuma dahil ülkeler iş adamlarının grubu (B.I.A.C.), Konsorsiyum kredilerinin, yerli - yabancı özel teşebbüs kaydırılmasını istemiştir. Konsorsiyum, «teknik yardım» aldatmacasıyla, yabancı tekeller çıkarına planlamayı gerçekleştirmeye çalışmıştır. (Bakınız: YÖN, 5 Kasım 1965, Doğan Avcıoğlu, Demirel Tipi Kalkınma).

Devlet Planlama Teşkilatının karşı koymasına rağmen, Konsorsiyum, yabancı tekeller çıkarına planlama projesinden vazgeçmiş değildir. Müsteşarı Memduh Aytür'in uzaklaştırılmışından sonra, bu yolda büyük bir engel kalkmış olmaktadır. Başbakan Demirel de soñ basın toplantılarında «planın revizyonuna tabi tutulacağını» ve yabancı sermaye ile ilgili kanunları İslâh edileceğini ve aynı zamanda yeni kanunlar getirileceğini açıklamıştır. Yabancı sermayeden medet uman gidişin sonucu olarak, Devlet Planlama Teşkilatının Konsorsiyum bir ajansı haline getirilmesi mümkünür. Bu tehlikeyi gördüğü lâzımdır ki, DPT Müsteşarı Memduh Aytür, görevinden ayrılmadan önce, Konsorsiyum ile ilişkilerin hangi esaslarla göre yürütülmesi gerektiğini belirtirken bir muhtıra hazırlamıştır. Muhtıra, Konsorsiyuma verilmek üzere, Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. Ne var ki Maliye Bakanlığı, Türk Planının başlıca işlevi olan plânda tutum muhtıraya karşı tepki göstermiş ve onu Konsorsiyuma ullaştırmayı reddetmiştir. Bakanlık, meseleyi «ayaklı metne lüzum yok, sözle söyleyiz» diye geçiştirmiştir.

Konsorsiyuma ilettilmekten çekinilemeyen muhtemel gelişmeleri aydınlatacak bir vesika olarak yayınlıyoruz:

ve döviz darboğazını hafifletme amacıyla güttügüne göre aşağıdaki şartlara uymalıdır.

a. Program yardımları her üye ta-

rafından en az yıllık olarak taahhüt edilmelidir.

b. Proje yardımları, milletlerarası ihalelerde ihaleyi kazanan firmâni

mensup olduğu memleketçe deruite edilerek üzere tercihan Plan devresini kapsamak ve global taahhüt veya vadâ şeklinde önceden belli edilmelidir.

Proje kredisî şeklinde yardım vadâsında bulunan memleketter ilgili dilleri veya ilgilenmedikleri konuları önceden açıklamalıdır.

c. IMI, EMA gibi müesseselerin kasa kolaylıklarını Konsorsiyum hesaplarıyla karıştırmamalıdır.

d. Konsorsiyum Program yardımının täyiminde Türkiye'ye makul bir döviz rezervi sağlaması imkânı sağlaymalıdır.

9 Proje yardımlarında etkinlik sağlamak amacıyla:

a. Ekonomik ve ticari fizibilite için programa alınmış olması yeterli sayılmalıdır.

b. Mali fizibilite için Devlet Yatırım Bankasının veya Özel Sektör yatırımlarında bu amaçla kurulmuş bankaların raporları ile yetinmelidir.

c. Teknik fizibilite için yardım yapılmıştır. Mâsîesesi ile ilgili yatırımcı Türk mîsesesi arasında, proje hazırlayan firmânan çalışmalarını da gözönünde tutarak, sûrat sağlayacak bir formül aranmalıdır.

d. Her halükarda Proje Finansmanı çalışmalarında uyulması gereklî bir master zamanlama tablosu üzerinde mütabakat tesis olunmalıdır.

10 Konsorsiyum çalışmalarında aşağıdaki metod uygulanmalıdır:

a. Toplantılar yıllık programların tamamlandığı ve bütçenin Parlamento'ya tevdî edildiği tarihten sonra ve behemâl gelecek takvim yılından önce yapılmalıdır, ve şu noktaları istihâf etmelidir:

1) Bir önceki yıl uygulamasına ittilâk kesitmek (bu raporun EDRC de incelenmesiyle irtibatlı olarak),

2) Yeni yılın programını telâkki etmek,

3) Uyelerin taahhütlerini tesbit etmek,

b. Taahhütlerden sonra yapılacak ikili (bilâteral) program yardımları anlaşmaları üç yıllık tatbikat sonunda e-dînilen tecrübeler dahilinde tipleştirilmeli ve bunların müzakeresi, iki taraf arasındaki konuların desildiği bir başkî vesilesi yapılmamalıdır.

c. Yardım yapan Devletlerin iç hukukunun gerektirdiği kanunu yetkililer ikili anlaşmaların yürürlüğe konulmasını geçiktirmeyecek şekilde, sağlanmalıdır.

11 Konsorsiyum toplantıları amacın sâratle istihâsaline engel olagelen yan konulara iltifat etmemelidir. Zira bunların yerleri, ağırlıkları Plan ve Programlarda tamâmlanmış ve proje edilmiştir. Bu konuda toplantılardaki mesnetsiz Turizm, B.I.A.C., yabancı özel sermaye, Dişardaki Türk işçileri, idarede reform, İktisadi Devlet Teşekkülâri, Toprak Reformu, Türk İdare mekanizmasının performansı tartışmaları örnek gösterilebilir.

Bu gibi yan konuların görüşülmeyeinde eksper olmayan temsilcilerin müttalâaları konunun dağılmamasına ve hatta bir OECD uzmanının ifadesile «banalîyetlerin ileri sürülmemesine» vesile teşkil etmektedir. Konsorsiyum bu durumdan kurtarılması gereklidir.

12 Konsorsiyum çalışmalarında ahenk ve berrâkâh sağlanması amacıyla:

a. Belâi konularla Maliye Bakanlığının mütabakatı olmaksızın nihai vaziyeti alınmalıdır.

1) Konsorsiyum toplantılarının tarihleri

2) Türkiye'ye yapılacak ziyaretler ve bunların zamanları

3) Konsorsiyum içinde kurulacak çalışma gruplarının konuları ve toplantı zamanları

4) Konsorsiyum toplantılarının ve çalışma gruplarının gündemleri

b. Konsorsiyum ve Çalışma Grubu toplantılarına Türk temsilcileri katılmalıdır.

c. Konsorsiyum İcra Sekreteri veya «İcra Co-Sekreteri», Türk olmalıdır.

13 Konsorsiyum temaslarını, sadece Maliye Bakanlığı ve onun yetkili temsilcileri kanalıyla yürütmemeli diğer dairelerle bu arada Devlet Planlama Teşkilatı ile temaslarını Maliye Bakanlığı aracılığı ile ve onun gösterceği lüzum halinde yapmalıdır.

**REKLÂMINIZI
GAZETE VE DERGİLERDE
DEĞERLENDİRİN!**

TÜSPAV
BASIN İLAN KURUMU

TÜRT İÇİ VE TÜRT DİŞİ REKLÂMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel MÜDÜRLÜK :
Çağaloğlu, Türkocagi Caddesi No: 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01
Telex adresi : BASINKURUMU